

บทที่ 4

สิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วในประเทศไทย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ประเทศไทยได้ยอมรับและรับรองหลักการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วมาเป็นเวลาช้านานแล้ว นับตั้งแต่กฎหมายตราสามดวง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2517 และแม้กระทั่งการจัดตั้งศาลบริสภา ซึ่งนำแนวความคิดมาจาก Magistrates' Court ของอังกฤษต่างเป็นไปเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่ได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วทั้งสิ้น และในปัจจุบันนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เพื่อรองรับหลักการดังกล่าวไว้เช่นเดียวกัน และมีศาลแขวงซึ่งพัฒนามาจากศาลบริสภา ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเล็กน้อยให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว อย่างไรก็ตามก็มิได้หมายความว่ากระบวนการยุติธรรมของเราขณะนี้ที่รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพการณ์สังคมของเราเป็นอย่างยิ่งแล้ว การพัฒนาเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่เจริญขึ้นในทุก ๆ ทาง การแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุดเพื่อนำมาปรับปรุงใช้ในประเศของเรา นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรต้องกระทำอยู่เสมอ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นการรับรู้และรับรองสิทธิของจำเลยที่ได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น ในบทนี้จึงจะเป็นการศึกษาถึงการรับรองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีอาญาในชั้นศาลโดยรวดเร็วในประเทศไทย สภาพปัญหา ข้อขัดข้องและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดีของไทย เพื่อเป็นแนวทางในการหาวิธีการที่เหมาะสมมาปรับปรุงประยุกต์ใช้กับระบบการพิจารณาคดีของเราต่อไป

1. การพิจารณาคดีอาญา

1.1 ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา

ปัจจุบันระบบศาลของไทยได้จัดรูปแบบของศาลออกเป็น 3 ชั้น ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 2 บัญญัติว่า "ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญ

นี้แบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ

- (1) ศาลฎีกา (ศาลสูงสุด)
- (2) ศาลอุทธรณ์
- (3) ศาลชั้นต้น¹

- (1) ศาลฎีกา

เป็นศาลสูงสุด เมื่อศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาหรือมีคำสั่งอย่างใดแล้ว คู่ความไม่พอใจก็มีสิทธิจะฎีกาต่อศาลฎีกาได้ เพื่อศาลฎีกาจะได้มีโอกาสตรวจสอบแล้วมีคำพิพากษาหรือคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง แต่สิทธิที่จะฎีกาคู่ความจะฎีกาได้หรือไม่ต้องแล้วแต่บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการฎีกา

คดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกาปกติจะต้อง เป็นคดีที่ฎีกามาจากศาลอุทธรณ์โดยถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการฎีกา เว้นแต่คดีภาษีอากร ซึ่งจะอุทธรณ์โดยตรงมายังศาลฎีกา และคดีแรงงานจะอุทธรณ์ได้เฉพาะข้อกฎหมายจากศาลแรงงานโดยตรง ไปยังศาลฎีกา

- (2) ศาลอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์เป็นศาลสูงชั้นกลาง เป็นศาลหนึ่งต่างหากจากศาลชั้นต้น รับผิดชอบพิพากษา คดีอุทธรณ์มาจากศาลชั้นต้น กล่าวคือ เมื่อศาลชั้นต้นได้พิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีหนึ่งคดีใดแล้ว หากคู่ความยังไม่พอใจควินิจฉัยชี้ขาดของศาลก็มีสิทธิจะอุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์ตรวจสอบและพิพากษาหรือมีคำสั่งได้ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจตลอดราชอาณาจักร สำหรับคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นทุกศาล

- (3) ศาลชั้นต้น

ศาลชั้นต้นคือศาลที่รับฟ้องในชั้นเริ่มคดีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 3 แบ่งศาลชั้นต้นออกเป็น 2 ประเภท คือ

¹พิพัฒน์ จักรางกูร, พระธรรมนูญศาลยุติธรรม, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2529), หน้า 12.

1. สำหรับกรุงเทพมหานคร ได้แก่
  - ก. ศาลแขวง
  - ข. ศาลจังหวัดมีนบุรี
  - ค. ศาลอาญาธนบุรี
  - ง. ศาลอาญา
  - จ. ศาลอาญากรุงเทพใต้
2. สำหรับจังหวัดอื่น ๆ นอกจากกรุงเทพมหานคร ได้แก่
  - ก. ศาลแขวง
  - ข. ศาลจังหวัด

เขตศาล ศาลจังหวัดมีเขตตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดได้กำหนดไว้ แต่ถ้าเป็นศาลเก่าไม่มีพระราชบัญญัติจัดตั้ง ต้องพิจารณาจากกฎหมายเดิมที่มีการจัดตั้ง ศาลจังหวัด นั้นปกติจะมีอยู่จังหวัดละหนึ่งศาล

ศาลแขวงมีเขตตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงได้กำหนดไว้² กล่าวคือ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.2499 บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลแขวงตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมชั้นในทุกจังหวัด ในจังหวัดหนึ่งจะมีก็ศาลแขวงและจะมีเขตอำนาจเพียงใด และจะเปิดทำการเมื่อใดให้ออกโดยพระราชกฤษฎีกา เดิมทีเดียวตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการตั้งศาลแขวงนั้น จะกำหนดเขตอำนาจของศาลแขวงเฉพาะเขตอำเภอเมืองอำเภอเดียว แต่ต่อมากลางคมาคดีขึ้น ความรู้ในเรื่องของศาลแขวงดีขึ้น ก็มีการขยายเขตออกไปตามลำดับ ปัจจุบันนี้ศาลแขวงแต่ละศาลนั้นมีเขตหลายอำเภอ บางครั้งมีเขตเกือบทั้งจังหวัด³ เช่น ศาลแขวงสุพรรณบุรี มีเขตอำนาจเกือบทั้งจังหวัด ยกเว้นอำเภอด่านช้าง เพราะอยู่ตอนเหนือสุด การคมนาคมยังไม่สะดวก เขตศาลแขวงจึงไม่ครอบคลุมถึง

²พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 14 (1)

³ประมุข สวัสดิ์มงคล, "คำบรรยายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม 2526," (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 28 (อัดสำเนา)

อำนาจพิจารณา ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวง⁴

ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่อำนาจในการพิพากษาของศาลแขวงนั้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ระดับที่ 1 คือ ถ้าผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นจะลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งไม่เกินอัตราดังกล่าวแล้ว ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นคนเดียวมีอำนาจพิพากษาได้ ระดับที่ 2 คือถ้าผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นพิจารณาแล้วเห็นว่าต้องลงโทษจำคุกจำเลยเกินกว่า 6 เดือน หรือปรับเกินกว่า 10,000 บาท จะต้องให้ผู้พิพากษาอย่างน้อย 2 คน ตรวจสอบและลงชื่อเป็นองค์คณะ⁵ จะเห็นได้ว่าคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงนี้มีทั้งคดีสุทโทษและคดีที่มีโทษสูงกว่าลโทษด้วย

ในบางกรณีศาลจังหวัดอาจมีเขตและอำนาจซ้อนทับศาลแขวง และถ้าโจทก์นำคดีไปยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัด ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 14 (2) บัญญัติว่าเป็นดุลพินิจของศาลจังหวัดนั้นๆ ที่จะไม่ยอมรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้ ทั้งนี้ เพราะความมุ่งหมายของกฎหมายต้องการให้คดีเช่นนี้ถูกนำไปฟ้องยังศาลแขวง อันเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลจังหวัด⁶

1.2 กระบวนการพิจารณาคดีอาญาในชั้นศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดี

1.2.1 กระบวนการพิจารณาคดีอาญาในชั้นศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในชั้นศาล โดยทั่วไปนั้นมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวางหลักเกณฑ์แห่งการดำเนินการไว้ดังนี้

⁴พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16

⁵พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 15, 22 (5)

⁶พิพัฒน์ จักรางกูร, พระธรรมนูญศาลยุติธรรม, หน้า 15-18.

(1) ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

- ก. พนักงานอัยการจะนำตัวผู้ต้องหามาศาล พร้อมกับนำคำฟ้องและสำเนาคำฟ้อง เท่ากับจำนวนผู้ต้องหายื่นต่อพนักงานรับฟ้อง
- ข. พนักงานรับฟ้องจะนำคำฟ้องนั้นลงสารบบรับฟ้องคดีอาญา เพื่อออกหมายเลขคดีฯ แล้วให้ผู้ต้องหาลงชื่อรับสำเนาคำฟ้องแล้วจึงส่งตัวผู้ต้องหาให้เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาลรับตัวไปควบคุมไว้ ต่อจากนั้นพนักงานรับฟ้องจะตรวจความเรียบร้อยของคำฟ้องและ เอกสารอื่น ๆ ที่ยื่นเข้ามาพร้อมกัน จัดทำปกสำนวน แล้วนำเสนอต่อศาล
- ค. เมื่อศาลได้รับสำนวนแล้วจะตรวจดู ถ้าคำฟ้องที่ยื่นเข้ามา นั้นถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ก็จะสั่งประทับฟ้อง และถ้าหากสั่งประทับฟ้อง เมื่อใด ผู้ต้องหานั้นก็ตกอยู่ในฐานะ เป็นจำเลยทันที แต่ถ้าศาลเห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็จะสั่งให้โจทก์แก้ไขเสียให้ถูกต้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง
- ง. ศาลจะสั่งให้เบิกตัวจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาล แล้วจะอ่านและอธิบายคำฟ้องให้จำเลยฟัง และถามจำเลยว่าได้กระทำความผิดตามฟ้องจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง ซึ่งจำเลยจะให้การหรือไม่ให้การอย่างไรก็ได้ หรือแม้ให้การไว้อย่างไร ต่อมาจะแก้หรือกลับคำให้การเสียก็ได้ก่อนที่ศาลจะได้มีคำพิพากษา
- จ. ในคดีอุกฉกรรจ์มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และในคดีที่จำเลยเป็นเด็กอายุไม่เกิน 17 ปี ก่อนเริ่มทำการพิจารณาคดี ศาลต้องถามจำเลย ว่าจำเลยมีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการ ศาลต้องตั้งทนายให้ ถ้าศาลไม่ได้ถามเสียก่อนก็จะ เป็นการดำเนินการกระบวนพิจารณาที่ไม่ชอบ
- ฉ. ในชั้นพิจารณา ถ้าเป็นคดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไม่เกิน 5 ปี และจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจะพิพากษาไปในวันที่ยื่นฟ้องนั่นเอง แต่ถ้าเป็นคดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไว้ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น หรือคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ศาลจะสั่งนัดวันสืบพยานให้โจทก์ จำเลยลงชื่อรับทราบวันนัดไว้ในสมุดนัดความของศาล
- ช. ในคดีที่มีจำเลยหลายคน และจำเลยบางคนให้การรับสารภาพ ศาลก็จะสั่งให้จำหน่ยคดีสำหรับจำเลยที่ปฏิเสธ เพื่อให้โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยคนที่ปฏิเสธ เป็นคดีใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนด

ช. ในคดีที่ต้องมีการสืบพยานโจทก์ จำเลยกันไป จำเลยอาจยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาล ศาลอาจมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่พฤติการณ์แห่งคดีว่าจะสมควรอนุญาตหรือไม่ ถ้าจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว นายประกันมีหน้าที่ต้องนำตัวจำเลยมาส่งศาลตามวันเวลาที่ศาลนัดทุกครั้ง ทั้งจำเลยและนายประกันต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเคร่งครัด แต่ถ้าจำเลยไม่ได้รับการประกันตัว จำเลยก็จะถูกควบคุมตัวไว้ตลอดการพิจารณาคดีซึ่งศาลจะสั่งให้เบิกตัวจำเลยมาศาลทุกครั้งที่มีการพิจารณา

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ทวิ บัญญัติว่า

"...เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้...

(1) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง ไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อจำเลยมีทนาย และจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟัง การพิจารณาและการสืบพยาน

(2) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของ โจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวข้องกับจำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้

(3) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (2) หรือ (3) ลับหลังจำเลยคนใดไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและการสืบพยานที่กระทำลับหลังนั้น เป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น

บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง เจตนารมณ์ของกฎหมาย อันตั้งใจจะ เร่งรัดคดีที่มีอัตราโทษที่ไม่สูงนัก (จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ) ให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว โดยให้ศาลทำการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย ได้ ดังนั้น แม้ในวันพิจารณาจำเลยจะมีได้มาศาล ศาลก็สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การกระทำดังกล่าวอยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาถึงความเหมาะสม

มาตรา 174 วรรคท้าย บัญญัติว่า "ในระหว่างการพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีก จะสั่งงดพยานหรือการนั้นเสียก็ได้"

มาตรา 179 วรรคแรก บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ศาลจะดำเนินการพิจารณาตลอดไปจนเสร็จโดยไม่เลื่อนก็ได้..."

ซึ่งโดยหลักก็คือให้ศาลดำเนินการระบวนพิจารณาติดต่อกันไปอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องเลื่อนจนกว่าจะเสร็จการพิจารณาและพิพากษา เปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางในการควบคุมการดำเนินการระบวนพิจารณาให้เป็นไปตามหลักการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว เป็นการแก้ปัญหาในการประวิงคดีของคุณความ เพราะเมื่อศาลเห็นว่าการกระทำดังกล่าวทำให้คดีล่าช้าไปโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ศาลมีอำนาจที่จะ

1. ใช้ดุลพินิจสั่งงดสืบพยานหรือการกระทำนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 672/2476 ในคดีอาญาเมื่อเป็นที่พอใจของศาลว่าการที่จะสืบพยานจำเลยต่อไปถึงแม้จะได้รับความสมดังที่จำเลยประสงค์จะสืบก็ไม่ทำให้จำเลยหลุดพ้นความรับผิดไปได้แล้ว ศาลย่อมมีอำนาจงดการสืบพยานจำเลยเสียบางปาก แล้วตัดสินลงโทษจำเลยได้ ไม่ผิดกระบวนการพิจารณา

คำพิพากษาฎีกาที่ 746/2479 เมื่อข้อเท็จจริงใดปรากฏชัดในเอกสารอยู่แล้ว ศาลมีอำนาจงดสืบพยานเสียได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 184/2493 ในคดีอาญา เมื่อพยานที่จะขอสืบต่อไปไม่มีประโยชน์แก่คดี เป็นการประวิงให้ชักช้าไปเปล่า ๆ ศาลย่อมมีอำนาจสั่งงดสืบพยานเสียได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 494/2510 (ประชุมใหญ่) ศาลมีอำนาจที่จะพิเคราะห์ว่า กระบวนการพิจารณาใดจำเป็นจะต้องทำเพียงใดหรือไม่ ถ้าเห็นว่าการพิจารณาใดเป็นการประวิงหรือพุ่มเพื่อชักช้าโดยไม่จำเป็น ศาลย่อมงดการดำเนินการระบวนพิจารณาในทำนองนั้นได้หรือจะสั่งคุณความทั้งการดำเนินการระบวนพิจารณาในทำนองนั้นก็ได้ตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 วรรคท้าย และเมื่อศาลไม่

เห็นประโยชน์ที่จะพึงค้าคัดค้านของคุณความเพราะกฎหมายบัญญัติให้จำหน่ายคดีโดยชัดแจ้งแล้ว การพึงค้าคัดค้านของคุณความมีแต่จะทำความชักช้า ประวิง ยุ่งยาก ศาลจึงตักคัดค้านและมีคำสั่งจำหน่ายคดีไปได้ทีเดียว

2. ใช้ดุลพินิจในการเลื่อนคดี

ตามบทบัญญัติในมาตรา 179 วรรคแรกนั้น อาจแยกเหตุการณ์เลื่อนคดีออกได้ดังนี้⁷

2.1 คู่ความไม่พร้อมรวมทั้งทนายความของคุณความ

ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วย ในกรณีนี้คู่ความหรือทนายของคุณความฝ่ายที่ยังไม่พร้อมสำหรับการพิจารณา หรือสืบพยานนัดใดนัดหนึ่ง อาจยื่นคำร้องหรือแถลงด้วยปากเปล่าขอเลื่อนการพิจารณาหรือสืบพยานในนัดนั้นไปได้ เหตุที่คู่ความไม่พร้อมนั้นมีหลายประการ เช่น โจทก์หรือทนายโจทก์ป่วย จำเลยหรือทนายจำเลยป่วย ทนายโจทก์หรือจำเลยติดว่าความในคดีอื่นซึ่งได้นัดไว้แล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 1520/2514 ในคดีที่จะต้องถามจำเลยเรื่องทนายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 เมื่อทนายที่จำเลยได้ตั้งไว้แล้วคิดว่าความที่ศาลอื่นและยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีไว้ก่อนวันนัดสืบพยานโจทก์ยอมเป็นกรณีเหตุอันควรต้องเลื่อนการพิจารณาออกไป การที่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้จำเลยเลื่อนคดีแล้วสืบพยานโจทก์ไปโดยจำเลยไม่มีพยานแก้ต่าง เป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา จำเป็นต้องให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่

2.2 พยานไม่มาศาล กรณีนี้หมายถึงพยานโจทก์หรือพยานจำเลยไม่มาศาลเลย ซึ่งถ้าเป็นเพราะพยานไม่มาศาลในนัดแรกหรือนัดที่สอง ศาลมักจะอนุญาตให้เลื่อนคดีไปได้ แต่ถ้าพยานโจทก์ก็ดี พยานจำเลยก็ดี ไม่มาศาลติดต่อกันหลายๆ นัดศาลอาจจะถือว่าโจทก์หรือจำเลยฝ่ายที่ไม่มีพยานมาศาลนั้นไม่มีพยานมาสืบตามที่อ้าง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1368/2492 คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกง จำเลยให้การปฏิเสธ โจทก์ได้เลื่อนคดีเพราะพยานไม่มา

⁷มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 (หน่วยที่ 8-15), (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2529), หน้า 552.

ศาลรวม 3 ครั้ง แต่ปรากฏว่าพยานที่โจทก์และทนายนัดอ้างมาสืบนั้นหมายเรียกไปแล้ว บางคนก็ส่งหมายไม่ได้ บางคนก็ส่งหมายได้ แต่พยานไม่มาศาล โจทก์ขอเลื่อนคดีต่อไปอีก ดังนี้ ถือว่าไม่ใช้ความผิดของโจทก์ การขอเลื่อนเพราะพยานไม่มาศาลเช่นนี้ถือว่ามีเหตุผลสมควร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1405/2500 พยานโจทก์ไม่มาศาลโดยบางคนรับหมายแล้วไม่แจ้ง เหตุขัดข้อง บางคนเช่นตั้งทราบวันนัดไว้ที่ศาลแล้วก็ยังไม่มา เช่นนี้ศาลอาจใช้อำนาจออกหมายจับพยานได้ จะถือว่าเป็นความผิดของโจทก์ไม่ได้ โจทก์ไม่ได้ประวิงคดี ควรให้เลื่อนคดี เพื่อสืบพยานโจทก์ต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 49/2503 อัยการโจทก์ขอเลื่อนการพิจารณาเพราะไม่มีพยานมาศาล โดยแถลงว่าได้ส่งหมายเรียกทางไปรษณีย์ไปแล้ว แต่ไม่ทราบเหตุขัดข้อง พนักงานสอบสวนไม่แจ้งมานั้นยอมฟังไม่ได้ เพราะ เป็นหน้าที่ของโจทก์จะติดต่อให้พนักงานสอบสวนแจ้งมา ในเมื่อศาลได้ให้เวลาเพียงพอแล้ว แต่เมื่อมีพฤติการณ์ที่เห็นสมควร ศาลจะให้เลื่อนการพิจารณาไปก็ได้

2.3 พยานไม่พร้อม กรณีนี้หมายความว่าพยานมาศาลบ้างแต่มาไม่ครบทุกคนที่ต้องการสืบ และหมายความรวมถึงพยานเอกสารหรือวัตถุพยานที่ต้องการสืบในแต่ละนัดยังไม่พร้อมด้วย

มาตรา 230 บัญญัติว่า "...เมื่อจำเป็นศาลมีอำนาจส่งประ เด็นให้ศาลอื่นสืบพยาน" กรณีดังกล่าวนี้เรียกว่าการส่งประ เด็น คือ การให้ศาลอื่นทำการสืบพยานให้หรือแทนศาลเจ้าของคดี เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือไม่สะดวกแก่ศาลเจ้าของคดีที่จะทำการสืบพยานนั้น ๆ ยังศาลของตน เช่น พยานมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น เป็นการไม่สะดวกแก่พยานที่จะมาศาลเจ้าของคดี จึงจำเป็นต้องส่งประ เด็นไปสืบพยานปากนั้นยังศาลที่พยานปากนั้นอยู่ในเขตอำนาจเป็นต้น การว่าความที่ศาลรับประ เด็นปฏิบัติอย่างเดียวกับศาลเจ้าของคดีทุกประการ

๘. ในการสืบพยาน ผู้พิพากษาจะเป็นผู้จุดคำเบิกความของพยานตามความเข้าใจ ซึ่งบางครั้งทนายถามพยานยืดยาวแต่ผู้พิพากษาดับทันทีไว้เพียง เล็กน้อยเท่านั้น เมื่อทนายเบิกความเสร็จแล้วจะต้องอ่านให้พยานฟังและให้พยานลงลายมือชื่อ เพื่อยืนยันความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

ในปัจจุบันนี้การบันทึกคำพยานใช้วิธีจดด้วยเสียง (Voice Writing) เมื่อพยานเบิกความตอบคำถามของทนายความหรือศาล ผู้พิพากษาผู้หนึ่งพิจารณาคดี จะจับใจความคำเบิกความนั้นแล้วเรียงคำพูดให้กระทัดรัด แล้วพูดอัดเสียงไว้ในแถบบันทึกเสียง ในขณะที่ผู้พิพากษาผู้หนึ่งพิจารณาคดีและอัดเสียงอยู่นั้น พนักงานศาลจะถอดข้อความจากแถบบันทึกเสียงและพิมพ์ลงในแบบพิมพ์ของศาลทยอยตามไปด้วย เมื่อพยานเบิกความจบ ผู้พิพากษาจะอ่านคำเบิกความของพยานตามที่ถอดจากแถบบันทึกเสียงนั้นให้พยานฟัง และให้พยานและคู่ความลงลายมือชื่อไว้

ญ. เมื่อเสร็จการพิจารณาแล้ว ศาลจะพิพากษาหรือสั่งตามรูปคดี ถ้าศาลเห็นว่าพยานหลักฐานโจทก์สามารถสืบพิสูจน์ได้ว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ศาลก็จะพิพากษาลงโทษจำเลยตามฟ้อง แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด คดีขาดอายุความหรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกรับโทษ ศาลก็จะพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป แต่ศาลอาจสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้ คำพิพากษาต้องมีข้อความตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 186 กำหนดไว้คือ ชื่อศาลและวันเดือนปี คดีระหว่างใครโจทก์ใครจำเลย เรื่องข้อหาและคำให้การ ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ คำชี้ขาดคำยกฟ้องหรือลงโทษ คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลางหรือในเรื่องฟ้องทางแพ่ง

ฎ. ศาลจะอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟังโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณาหรือจะเลื่อนไปอ่านในวันอื่นก็ได้ตามสมควร ถ้าจำเลยไม่มาฟังคำพิพากษาโดยมีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟังคำพิพากษา ก็ให้ออกหมายจับตัวมา ถ้าจับตัวไม่ได้ภายในกำหนด 1 เดือนนับแต่วันที่ออกหมายจับ ก็ให้อ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยก็ได้^๘

ฏ. เมื่อศาลอ่านคำพิพากษา ให้คู่ความและให้โจทก์จำเลยลงลายมือชื่อรับทราบคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ก็จะส่งสำนวนให้เจ้าหน้าที่ลงสารบบคำพิพากษาออกหมาย เลขคดีแดง และให้งานออกหมายออกหมายอาญาตามคำพิพากษาต่อไป

(2) ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

ก. กรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีเองนั้น ต้องทำคำฟ้องและสำเนาคำฟ้อง เท่าจำนวนจำเลยยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา

ข. พนักงานรับฟ้องจะตรวจสอบความเรียบร้อยของคำฟ้องและเอกสารอื่น ๆ ที่ได้ยื่นเข้ามาพร้อมกันแล้วนำลงสารบบความคดีอาญาเพื่อออกหมายเลขคดีดำจัดทำปกสำนวนแล้วนำเสนอศาล

ค. ศาลจะตรวจคำฟ้องของโจทก์ว่าถูกต้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องศาลจะสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้อง ยกเสียหรือไม่รับฟ้อง แต่ถ้าศาลเห็นว่าฟ้องของโจทก์ถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะสั่งนัดไต่สวนมูลฟ้อง ทั้งนี้เพราะในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์มิได้ผ่านการสอบสวนมาก่อนดังเช่นคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ศาลจึงต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ เพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีที่จำเลยต้องหา ว่าคดีที่โจทก์ฟ้องนั้นมีมูลตามข้อกล่าวหาในฟ้องหรือไม่ โดยศาลจะฟังพยานที่โจทก์นำมาสืบแสดงให้เห็นมูลฟ้องแห่งตนในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องนี้ยังไม่ถือว่าผู้ถูกฟ้องเป็นจำเลยจนกว่าจะทำการไต่สวนเสร็จ และศาลเห็นว่าคดีมีมูลและสั่งรับประทับฟ้องแล้ว ผู้ถูกฟ้องจึงจะตกอยู่ในฐานะเป็นจำเลย แต่ถ้าปรากฏว่าคดีไม่มีมูล ศาลก็ต้องยกฟ้อง

ง. ในการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวนี้ โจทก์ก็ต้องจัดการนำส่งสำเนาคำฟ้องและแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยทุกคนเป็นรายตัวไป ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแม้ผู้ถูกฟ้องยังไม่ตกอยู่ในฐานะเป็นจำเลย แต่ก็มีสิทธิแต่งตั้งทนายมาช่วยเหลือในการซักค้านพยานโจทก์ที่นำสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ แต่ไม่มีสิทธินำพยานของตนเข้าสืบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้

จ. ถ้าศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา ศาลก็จะนัดวันสืบพยานโจทก์ต่อไป และถ้าหากจำเลยมิได้มาศาลในวันนั้น โจทก์ก็ต้องมีหน้าที่นำหมายแจ้งนัดวันสืบพยานโจทก์ให้จำเลยทราบอีกครั้งหนึ่ง

จ. นับแต่ศาลมีคำสั่งรับประทับฟ้องไว้พิจารณา จำเลยก็อาจยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างพิจารณาได้ จำเลยจะไม่ถูกควบคุมตัวจนกว่าจะถึงวันนัดสืบพยานโจทก์เป็นต้นไป

ช. เมื่อถึงวันสืบพยานโจทก์ จำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไม่มาศาล ศาลจะสั่งให้เจ้าหน้าที่โจทก์ชั่วคราวและให้ออกหมายจับตัวเลย เมื่อได้ตัวจำเลยมาแล้วจึงค่อยยกคดีขึ้นว่ากล่าวต่อไป

ซ. ในการดำเนินคดี เป็นไปในทางองเดียวกับในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจนเสร็จการพิจารณาและมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามรูปคดีหนึ่ง ไม่ว่าจะในคดีที่พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีก็ตาม จะใช้เวลาในการพิจารณาพิพากษาคดีมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับจำนวนพยานของคู่ความของทั้งสองฝ่ายที่นำเข้าสู่สืบสนับสนุนข้อเท็จจริงของตนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้แล้ว ก่อนที่ศาลจะรับคดีอาญาไว้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่นั้น จะมีการสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวน (ในกรณีอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง) อีกด้วย ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะจับกุมผู้ต้องหาไว้ในระหว่างสอบสวนและการฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล ซึ่งในกรณีนี้เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าทำให้สิทธิของผู้ต้องหาถูกระงับกระเทือนเนื่องจากผู้ต้องหาต้องสูญเสียเสรีภาพไป และยังเป็นผลให้การเริ่มพิจารณาคดีของศาลต้องล่าช้าออกไปด้วย หากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นซึ่งผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ปัญหานี้ต่อไปในบทที่ 5 ด้วย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 บัญญัติว่า "ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น

ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ แต่มีให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาล รวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นจะยึดเวลาเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้เท่าที่เหตุจำเป็น แต่มิให้เกินเจ็ดวัน

ถ้าเกิดความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่ากำหนด
เวลาในวรรคก่อน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้น ให้ส่งผู้ต้องหามาศาล ให้พนักงานอัยการ หรือ
พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาล ขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่า จะมีข้อ
คัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนมาชี้แจง เหตุ
จำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดหรือโทษจำคุกอย่างสูง
ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว
มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง เกินกว่าหก-
เดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลาย
ครั้งติด ๆ กันได้แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป
ไปจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่
เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ในกรณีที่ศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการ
หรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไป โดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไป
ได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมา
ให้ศาลได้สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล การได้สวนชั้นนี้ผู้ต้องหาจะแต่งตั้งทนายเพื่อแถลงข้อคัดค้าน
และซักถามพยานก็ได้

ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอก
เขตของศาลซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลใน
ท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้ส่ง โอนไป"¹⁰

¹⁰มาตรา 87 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2525 มาตรา 3 (ราชกิจจานุเบกษาฉบับ
พิเศษ เล่ม 99 ตอนที่ 108 ลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2525)

มาตรา 87 เป็นบทบัญญัติที่จำกัดอำนาจของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการควบคุมตัวผู้ถูกจับกุม เป็นผลดีต่อผู้ถูกจับกุมในแง่ที่จะได้รับการสอบสวนที่รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกคือ ศาล เข้ามามีส่วนในการเร่งรัดการดำเนินการของเจ้าพนักงานตำรวจ ศาลมีอำนาจที่จะไต่สวนและหากไต่สวนแล้วเห็นว่าการควบคุมผู้ต้องหาต่อไปจะเกิดความไม่เป็นธรรม ศาลก็มีอำนาจที่จะไม่ออกหมายจับให้ต่อไป

เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนและตรวจดูแล้ว ก็ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ ถ้ามีความเห็นเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี และผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ ก็ให้จัดการปล่อยตัวไป แต่ถ้ามีความเห็นควรฟ้อง ก็ให้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลโดยนำตัวผู้ต้องหาไปส่งศาลพร้อมฟ้องด้วย

ศาลที่จะยื่นฟ้องคดีต้อง เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ ต้องยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นที่ความผิดเกิดอ้างหรือ เชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลนั้น ๆ

1.1.2 ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดี

ก. ปัญหาข้อขัดข้องทางกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติต่างๆ เกี่ยวกับการเร่งรัดการพิจารณาคดี

(1) การเลื่อนคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 179 วรรคแรกบัญญัติให้ศาลดำเนินการพิจารณาตลอดไปจนเสร็จ โดยไม่เลื่อนก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติ นั้นมักจะเกิดความจำเป็นอันต้องเลื่อนเสมอไป จนกระทั่งการเลื่อนคดีกลายเป็นหลักทั่วไปและถือเป็นสิ่งสามัญประจำยุคสมัยไป¹¹ การเลื่อนคดีเป็นสาเหตุสำคัญของความล่าช้าในการพิจารณา

¹¹พูน จักรเสน, "สิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว," วารสารทนายความ 15 (ก.พ.2517): 72.

คดีเป็นอย่างยิ่ง จนมีผู้กล่าวว่า "การเลื่อนคดีคือโรคร้ายแห่งกระบวนการยุติธรรม"¹² เช่น ในกรณีที่ทนายความแต่ละฝ่ายขอเลื่อนคดีเพราะความเจ็บป่วยคนละครั้ง และตัวความขอเลื่อนคดีอีกคนละครั้งคดีจะล่าช้าไปประมาณ 4 เดือน เพราะการเลื่อนคดีแต่ละครั้งศาลมักเลื่อนไปประมาณ 1 เดือน⁽¹³⁾ ทั้งนี้ เนื่องจากคู่ความมีเวลาว่างไม่ตรงกัน อีกทั้งยังมีการขอเลื่อนคดี เพราะเหตุอื่นอีก เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1368/2492 คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกง จำเลยให้การปฏิเสธ โจทก์ได้เลื่อนคดีเพราะพยานไม่มาศาลรวม 3 ครั้ง แต่ปรากฏว่าพยานที่โจทก์อ้างมาสืบนั้น หมายถึงเรียกไปแล้ว บางคนก็ส่งหมายไม่ได้ แต่พยานไม่มาศาล โจทก์ขอเลื่อนคดีต่อไปอีก ดังนี้ ถือว่าไม่ใช้ความผิดของโจทก์ การขอเลื่อนคดีเพราะพยานไม่มาศาลเช่นนี้ถือว่ามีเหตุสมควร คดีย่อมมีความจำเป็นจะต้องเลื่อนการพิจารณาเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาในการสืบพยานโจทก์ได้ ศาลควรอนุญาต จะยกฟ้องโจทก์โดยถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบเป็นการไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 921/2493 คดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว และศาลได้ทำการไต่สวนมูลฟ้องจนสั่งว่าคดีมีมูล แล้วนัดพิจารณาต่อไป ในชั้นพิจารณาก็ออกหมายเรียกพยานตามบัญชีระบุพยานนั้นมอบให้โจทก์รับไป แม้โจทก์จะ ไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานสำหรับคดีนี้ตลอดทั้ง เรื่องแล้ว

โจทก์รับหมายพยานไปแล้ว จะสั่งให้พยานได้หรือไม่ไม่ปรากฏ เมื่อพยานไม่มาศาลโดยไม่ปรากฏว่าโจทก์พยายามเลือกสรรหน่วงเหนี่ยว จะว่าโจทก์ประวิงคดีและไม่ให้โจทก์เลื่อนคดีไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 306/2503 ในกรณีที่โจทก์ขอเลื่อนสืบพยานโจทก์หลายครั้งนั้น ถ้าแต่ละครั้งไม่ใช้ความผิดของโจทก์แล้ว ศาลควรให้เลื่อนไปได้

¹²ม.ล. โกรฤกษ์ เกษมสันต์, "เหตุล่าช้าแห่งคดี," ตุลพาท 21 (มีนาคม-เมษายน 2517): 59.

¹³เรื่องเดียวกัน.

ในการขอเลื่อนคดีอันจะทำให้คดีล่าช้านั้น มีสาเหตุสำคัญมาจากคู่ความโดยเฉพะทนายความ แม้ว่าการขอเลื่อนคดีนั้นจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แห่งมาตรา 40 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (นำมาใช้ในคดีอาญาตาม มาตรา 15 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ซึ่งบัญญัติว่า

"เมื่อศาลได้กำหนดวันนั่งพิจารณาและแจ้งให้คู่ความทราบแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีเหตุจำเป็นที่จะต้องขอเลื่อนการนั่งพิจารณาต่อไปโดยเสนอคำขอในวันนั้นหรือก่อนวันนั้น ศาลจะสั่งให้เลื่อนต่อไปก็ได้ แต่เมื่อศาลได้สั่งให้เลื่อนไปแล้วคู่ความฝ่ายนั้นจะขอเลื่อนการนั่งพิจารณาอีกไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ และคู่ความฝ่ายที่จะขอเลื่อนแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลได้ว่า ถ้าศาลไม่อนุญาตให้เลื่อนต่อไปอีก จะทำให้เสียความยุติธรรม ก็ให้ศาลสั่งเลื่อนคดีต่อไปได้เท่าที่จำเป็น แม้จะเกินกว่าหนึ่งครั้ง

ในกรณีที่ศาลสั่งให้เลื่อนการนั่งพิจารณาต่อไปตามวรรคหนึ่งตามคำขอของคู่ความฝ่ายใด ศาลอาจสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นเสียค่าป่วยการพยานที่มาศาลตามหมายเรียก และเสียค่าใช้จ่ายในการที่คู่ความฝ่ายอื่นมาศาล เช่น ค่าพาหนะ เดินทาง และค่าเช่าที่พักของตัวความ ทนายความหรือพยานเป็นต้น ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ค่าป่วยการหรือค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้ตกเป็นพับ ถ้าคู่ความฝ่ายที่ขอเลื่อนไม่ชำระค่าป่วยการหรือค่าใช้จ่ายตามที่ศาลกำหนด ให้ศาลยกคำขอเลื่อนคดีนั้นเสีย

คำขอเลื่อนคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลด้วยวาจาก็ให้ทำเป็นคำร้อง และจะทนายเดี่ยวโดยได้รับอนุญาตจากศาลก็ได้"

แต่อย่างไรก็ดี ทนายความหรือแม้แต่พนักงานอัยการก็ ยังหาช่องทางของกฎหมายที่จะอ้าง เหตุหรือเทคนิคต่าง ๆ ในการขอเลื่อนคดี และศาลก็จำเป็นต้องให้เลื่อนคดีตามขอ เช่น ขอเลื่อนคดีโดยอ้างเหตุว่าทนายความ ตัวความ ผู้รับมอบอำนาจ พยานป่วยเจ็บ แม้ว่าจะไม่ได้ป่วยจริง ถึงแม้จะมีให้รับรองแพทย์มาแสดงก็ไม่ได้หมายความว่า จะป่วยจริงอาจขอความร่วมมือกับแพทย์ก็ได้ หรืออ้างว่าทนายความคิดว่าความคดีอื่นที่ศาลอื่น ซึ่งนัดความไว้ก่อนแล้ว หรืออ้างว่าพยานหรือผู้รับมอบอำนาจเดินทางไปต่าง จังหวัดกลับมาไม่ทัน ตามกำหนดนัด หรืออ้างว่าเพิ่งได้รับแต่งตั้ง เป็นทนายความยังไม่อาจศึกษาข้อเท็จจริงและ เอกสารในสำนวนคดีได้ทัน

และนอกจากนี้ยังมีปัจจัยจากภายนอกคือ ตัวบุคลากรที่ เกี่ยวข้องหรือตัวพยานซึ่งทำให้การพิจารณาคดีล่าช้าไปอีกด้วย¹⁴ เช่น พนักงานสอบสวนที่ได้รับ หมายเรียกมาเป็นพยานไม่มาศาลตามวันและ เวลานั้นหรือพยานไม่มาศาลด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น เกรงกลัวไม่ยอมมาศาล ไม่มีการลงโทษอย่างจริงจังกับพยานที่ไม่มาศาล พยานไม่ทราบว่า จะ มีความผิดทางอาญา กลัวเสียเวลาและ เสียเงิน กลัวไม่ปลอดภัย ตัดกิจกรรมส่วนตัว เป็นต้น¹⁵ ซึ่งปัญหาในการเลื่อนคดีนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์และหา ทางแก้ไขต่อไป

(2) การนัดความ(16)

การนัดความที่ไม่เหมาะสมเป็นสาเหตุประการหนึ่งของ ความล่าช้าในการพิจารณาคดี เช่น การนัดความนัดหนึ่ง ๆ นัดห่างกันถึง 2-3 เดือน หรือนัด ความนัดหนึ่ง ๆ มากเกินไปหรือน้อยเกินไป เพราะถ้าคดีใดต้องสืบพยานมากก็จะทำให้คดีอื่น ต้องเลื่อนไป เป็นเหตุให้คู่ความและพยานเสียค่าใช้จ่ายและ เสียเวลามาศาลโดยใช่เหตุ ใน เรื่องนี้มีผู้เสนอความเห็นเรื่องการนัดความไว้หลายประการ คือ

ก. ศาลควรใช้ดุลพินิจนัดความโดยทิ้งช่วงไม่ให้นาน จนเกินไป การนัดความควรจะนัดติดต่อกันไป พิจารณาสืบพยานให้เสร็จเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งถ้า มีการวางแผนสืบพยานที่ดีแล้ว จะทำให้คดีนั้น ๆ เสร็จไปโดยรวดเร็ว แต่ก็มีผู้โต้แย้งว่าการนัด ความในลักษณะนี้กลับจะทำให้คดีล่าช้า เพราะคดีหลัง ๆ ต้องรอให้คดีแรก ๆ พิจารณาเสร็จ ก่อนจึงจะพิจารณาได้

ข. ในแต่ละวันผู้พิพากษาแต่ละท่านไม่ควรนัดความเกิน กว่าสองเรื่อง เพราะถ้านัดเกินกว่านี้และมีการสืบพยานทั้งสองเรื่องจะทำให้คดีอื่น ๆ ต้อง เลื่อนไป เป็นเหตุให้คู่ความและพยานเสียค่าใช้จ่ายและ เสียเวลามาศาลโดยใช่เหตุ แต่ก็มีผู้โต้ แย้งว่าควรจะนัดเกินกว่าสองเรื่อง เพราะถ้าความทั้งสองเรื่องไม่ได้สืบจะ ได้สืบพยานในเรื่อง อื่นต่อไป

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 329.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

ค. การนัดความวันละก็เรื่องนั้นไม่น่าจะกำหนดตายตัวลงไป ควรจะคำนึงถึงสภาพท้องถิ่นของเขตที่ศาลตั้งอยู่ เช่น การคมนาคมสะดวกในการที่คู่ความและพยานจะมาศาลหรือไม่ และยังขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของประชาชนในการให้ความร่วมมือมาเป็นพยานศาลด้วย

(3) การส่งประเด็น

การส่งประเด็นมีผลกระทบต่อภาระเร่งรัดพิจารณาคดีของศาลเป็นอย่างมาก ในทางปฏิบัติการส่งประเด็นไปสืบในศาลอื่นก่อให้เกิดปัญหาที่ทำให้คดีล่าช้าอยู่หลายประการ เช่น การส่งสำนวนความไปยังศาลอื่น ต้องเสียเวลาอย่างมากหากมีพยานรอสืบที่ศาลเจ้าของสำนวน ศาลเจ้าของสำนวนก็จะทำการสืบพยานต่อไปไม่ได้จนกว่าจะได้สำนวนคืน¹⁷ และบางครั้งส่งประเด็นไปสืบพยานในศาลอื่นโดยไม่พิจารณาว่าเหมาะสมและมีความจำเป็นหรือไม่ นอกจากนี้ ศาลที่รับประเด็นไม่เอาใจใส่สืบพยานประเด็นให้เหมือนกับคดีของศาลนั้นเองบางคดีส่งไปนานนับปีแล้วก็ยังไม่สืบให้ก็มี¹⁸ การสืบพยานประเด็นนัดแรกมักจะเลื่อนคดีโดยเฉพาะคดีที่อัยการเป็นโจทก์ โดยอ้างว่าส่งหมายให้พยานไม่ได้¹⁹

(4) การส่งคำคู่ความ การส่งหมาย

การส่งคำคู่ความมีผลกระทบต่อปัญหาการเร่งรัดการพิจารณาคดีในศาลเช่นกัน ปัญหานี้เกิดขึ้นจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ ศาล อัยการ และตำรวจ กล่าวคือ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการส่งหมายของพนักงานศาลยังไม่มีประสิทธิภาพ มีกรณีเกิดขึ้นที่พนักงานศาลไม่ไปส่งหมายครั้งแรกแต่เขียนรายงานว่าส่งแล้ว แต่ส่งไม่ได้ ทำให้ต้อง

¹⁷รายงานการสัมมนาเรื่อง "การเร่งรัดการพิจารณาคดี", รายงานการสัมมนารุ่นที่ 2 เรื่อง "ปัญหาข้อขัดข้องในการเร่งรัดการพิจารณาคดี", วันที่ 1-2 พฤศจิกายน 2527 ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม, หน้า 4-6

¹⁸รายงานการสัมมนาเรื่องการเร่งรัดการพิจารณาคดี, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7

¹⁹ข่าวยุติธรรม, ฉบับที่ 7 ประจำเดือนกรกฎาคม 2526, หน้า 17

ส่งใหม่และปิดหมาย²⁰ หรือในบางกรณีศาลได้รับรายงานการเดินหมายแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ศาลบางคนละเลยไม่นำเสนอผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเพื่อเกษียณสั่งและเก็บเข้าสำนวนต่อไป เป็นเหตุให้บางครั้งหารายงานการเดินหมายไม่พบและต้องเลื่อนคดีไป

ส่วนสาเหตุของปัญหาที่เกิดจากอัยการและเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ ในทางปฏิบัติเมื่อพนักงานอัยการส่งหมายเรียกพยานไปให้พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนมักให้ตำรวจชั้นประทวนเป็นผู้นำไปส่งและไม่ติดตามผล ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนละเลยไม่นำหมายไปส่งให้พยาน และพนักงานอัยการบางคนก็ละเลยไม่ติดตามผลการส่งพยานจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานสอบสวน²¹

(5) การควบคุม ผากซ์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนควบคุมผู้ถูกจับได้สูงสุดไม่เกิน 7 วัน โดยวางหลักว่าห้ามมิให้ควบคุมเกินกว่าความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี²² และหลักประการต่อมาคือ ห้ามควบคุมไว้เกินกว่า 48 ชั่วโมง ในกรณีมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นก็สามารถยืดเวลาออกไปได้ไม่เกิน 7 วัน²³ แต่ในทางปฏิบัติจะมีการควบคุมผู้ต้องหาชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจเต็มตามกำหนด 7 วัน ที่กฎหมายกำหนดให้กลายเป็นเอาข้อยกเว้นมาเป็นเรื่องหลัก ไม่ได้คำนึงถึงหลักให้ถือว่าห้ามควบคุมไว้เกิน 48 ชั่วโมง เว้นแต่กรณีจำเป็น และในชั้นศาลนั้นศาลมีอำนาจในการสั่งขังรวมกันแล้ว 48 วัน หรือ 84 วัน แล้วแต่กรณี พนักงานสอบสวนบางรายขอฝากขังเต็มกำหนด 48 หรือ 84 วัน โดยไม่คำนึงถึงว่ามีความจำเป็นหรือไม่ และในกรณีที่พนักงานสอบสวนอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้ว พนักงาน

²⁰รายงานการสัมมนาผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รุ่นที่ 2, เรื่องการเร่งรัดการพิจารณาคดี, วันที่ 25-27 กรกฎาคม 2527 ณ โรงแรมวังใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี, เอกสารโรเนียว, หน้า 15.

²¹รายงานการสัมมนาเรื่องการเร่งรัดการพิจารณาคดี, รายงานการสัมมนา กลุ่มที่ 2, เรื่องเดิม, หน้า 3-4.

²²คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1060/2480, 515/2491, 326-327/2525.

²³ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรค 1, 2, 3.

สอบสวนบางคนไม่ทำการสอบสวนต่อไป ต่อมามีการถอนประกันทำให้ต้องมาฝากขังต่อศาล ก็ก่อให้เกิดปัญหาในข้อกฎหมาย ในกรณีเช่นนี้ศาลจะอนุญาตให้ฝากขังได้หรือไม่ ในเมื่อเป็นการฝากขังหลังจากครบกำหนด 48 วัน หรือ 84 วันแล้วแต่กรณีแล้ว²⁴

(6) พยานไม่มาศาลในคดีอาญา

ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา บ่อยครั้งที่ต้องเลื่อนคดีเนื่องจากพยานไม่มาศาล สาเหตุประการหนึ่ง เป็นเพราะประชาชนกลัวศาลหรือกลัวทนายฝ่ายตรงข้ามซักค้าน

(7) การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา

เนื่องจากตามหลักกฎหมายโจทก์และจำเลยสามารถนำสืบพยานหลักฐานใด ๆ ในอันที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ทั้งสิ้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ซึ่งบัญญัติว่า

"พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิด หรือบริสุทธิ์ให้อ้าง เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้อง เป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจูงใจ มีความนัยสัญญา ชู้ เชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน"

ลักษณะดังกล่าวเป็นการให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวาง ในอันที่จะรับฟังหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานใด การรับฟังพยานอย่างกว้างขวางและไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เป็นการเพิ่มภาระในการพิจารณาของศาล และเป็นการยืดเวลาให้กระบวนการพิจารณาต้องเน้นช้าออกไปอีก รวมทั้งสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการรับฟังพยานบอกเล่า (hearsay) ข้อยกเว้นในการรับฟังพยานบอกเล่าของศาลไทยกว้างขวาง

²⁴รายงานการประชุมเรื่องการเร่งรัดการพิจารณาคดี, รายงานการประชุมกลุ่มที่ 2, เรื่องเดิม, หน้า 5.

และไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน²⁵ เช่นในเรื่องคำกล่าวของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย ในบางคดีศาลยอมรับฟังแม้ผู้กล่าวไม่รู้ว่าจะตายก็ตาม

(8) การเรียงคำพิพากษา²⁶

การเรียงคำพิพากษาคดีอาญาในปัจจุบันได้ยึดถือแบบอย่างตามที่เคยปฏิบัติกันมา คือต้องมีรายละเอียดในคำฟ้องและทางพิจารณาที่โจทก์จำเลยนำสืบ ทั้งที่ไม่ใช่รายการที่ต้องมีในกฎหมายและเป็นรายละเอียดที่ไม่จำเป็น ทำให้ใช้เวลาในการเรียงคำพิพากษานานกว่าที่ควร เป็นเหตุให้คดีล่าช้าไป

ข. ปัญหาเรื่องบุคคลากร²⁷

(1) การขาดแคลนผู้พิพากษา แม้ว่าจะมีตำแหน่งผู้พิพากษาว่างเป็นจำนวนมาก แต่จำนวนผู้พิพากษาที่สอบผ่านการคัดเลือกแต่ละปีมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะทดแทนผู้พิพากษาที่ออกไปเพราะเกษียณอายุ หรือเพราะเหตุอื่น รวมทั้งจากอัตรากำลังที่ได้เพิ่มขึ้นใหม่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้จำนวนผู้พิพากษาศาลชั้นต้นขาดแคลน เนื่องจากจำนวนผู้พิพากษาไม่เพียงพอแก่จำนวนคดีที่ขึ้นมาถึงศาล ดังนั้น ผู้พิพากษาแต่ละชุดจึงต้องรับพิจารณาคดีคราวเดียวกันหลายเรื่อง เป็นเหตุให้การนัดสืบพยานแต่ละคดีต้องผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไม่ให้มาตรงกัน ช่วงระยะเวลาสำหรับการสืบพยานแต่ละนัดจึงใช้เวลาเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน และถ้าหากคดีนั้นต้องสืบพยานหลาย ๆ ปากก็ต้องใช้เวลาพิจารณาคดีเป็นปีทีเดียว²⁸

²⁵จรัญ ภักดีธนากุล, "แนวการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพยานบอกเล่าของไทย", วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ 2 (ตุลาคม 2525): 70.

²⁶เรื่องเดียวกัน.

²⁷รายงานการสัมมนาผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รุ่นที่ 1, รายงานการสัมมนากลุ่มที่ 2, เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

²⁸ชุมวร ชุมวรรัฐย, "จำเลยผู้บริสุทธิ์", หน้า 24.

(2) การขาดแคลนบุคลากรอื่นๆ²⁹ ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีปริมาณไม่เพียงพอกับงาน ทำให้เกิดการขัดข้องล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เป็นต้นว่าเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์คนเดียวต้องดูแลห้องพิจารณาถึง 3 ห้อง ถ้าคดีพร้อมจะสืบทั้ง 3 ห้อง ก็ไม่สามารถจะเรียกเข้าสืบได้พร้อมกัน เพราะเจ้าหน้าที่ต้องเรียกความห้องหนึ่งก่อน จึงมาเรียกความอีกห้องพิจารณาหนึ่งได้ กรณีเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์แม้คดีพร้อมจะสืบ แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวจำเลยมาห้องพิจารณาเพราะต้องไปควบคุมจำเลยในห้องพิจารณาอื่น

ในการจัดอัตรากำลัง เจ้าหน้าที่ธุรการศาลและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในด้านอัตรากำลังต้องได้รับอนุมัติจากสำนักงาน ก.พ. และได้รับเงินงบประมาณจากสำนักงานงบประมาณ ซึ่งต้องเฉลี่ยให้หน่วยงานต่าง ๆ ตามความจำเป็น จึงไม่สามารถจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลและงานราชทัณฑ์ให้เพียงพอกับปริมาณงานได้

(3) คุณภาพของบุคลากร³⁰

ผู้พิพากษา อัยการ และทนายความบางคนขาดความชำนาญหน้าที่และไม่อุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่เท่าที่ควร เป็นเหตุให้การพิจารณาคดีต้องล่าช้า เช่น ผู้พิพากษาออกนั่งพิจารณาคดีไม่ตรง เวลานั้น ทำให้พยาน คู่ความต้องรอ อัยการไม่ติดตามเรื่องการส่งหมายหรือไม่เตรียมเรื่องการซักถามคดีทำให้เสียเวลา ทนายความขอเลื่อนคดีโดยอ้างว่าเพิ่งได้รับการแต่งตั้ง ทั้งที่ทราบล่วงหน้ามาก่อนแล้ว หรือโดยอ้างเหตุเจ็บป่วย

²⁹รายงานการสัมมนาเรื่องการเร่งรัดการพิจารณาคดี, รายงานการสัมมนากลุ่มที่ 1, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

³⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

ค. ปัญหาเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่
วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่บางอย่างมีผลโดยตรงต่อการเร่งรัด
การพิจารณา เช่น บัลลังก์พิจารณา เครื่องบันทึกเสียง เครื่องพิมพ์ดีด

2. สิทธิของจำเลยในการได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วในประเทศไทย

2.1 มาตรการในการเร่งรัดการพิจารณาคดี

จากสาเหตุที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดีดังกล่าวข้างต้น ได้มีผู้
เสนอแนะแนวทาง เพื่อแก้ไขปัญหาวินิจฉัยประการ ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการพิจารณาสามารถดำเนิน
ไปได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เหล่านี้พอจะรวบรวมไว้ได้ดังนี้ คือ

ก. การแก้ไขปัญหาคัดข้อทางกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติต่างๆ เกี่ยว
กับการเร่งรัดการพิจารณาคดี

(1) การแก้ไขปัญหาเรื่องการเลื่อนคดี

ควรทาสถิติว่าในวันหนึ่ง ๆ มีคดีเลื่อนไปกี่เรื่อง พร้อมด้วยเหตุ
แห่งการเลื่อน ทั้งนี้รวมทั้งคดีที่มีการสืบพยาน 1 ปากแล้วเลื่อนไป เพราะตามกฎหมายคู่ความมี
หน้าที่ที่จะต้องเตรียมพยานมาให้พร้อมในวันสืบ พยานปากใดที่ไม่อาจนำมาศาลได้ก็ชอบที่จะขอ
หมายเรียกและหมายจับตามลำดับ เพื่อที่จะได้ทราบเหตุแห่งการเลื่อนคดี และวางแนวทาง
แก้ไขปัญหาดังกล่าว³¹

อย่างไรก็ดี ในการจะให้เลื่อนคดีหรือไม่เป็นดุลพินิจของศาลถ้า
ศาลเห็นว่าไม่มีเหตุอันสมควร จะไม่อนุญาตก็ได้³²

³¹ม.ล. โกรฤกษ์ เกษมสันต์, "เหตุล่าช้าแห่งคดี," หน้า 10.

³²คู่มือพิพากษาฎีกาที่ 51/2515

(1.1) การขอเลื่อนคดีเพราะความเจ็บป่วย ไม่ว่าจะ เป็น
 นายโจทก์ จำเลย หรือพยาน ควรมีใบรับรองแพทย์มาแสดง³³ และศาลควรรำไช้อานาจตาม
 มาตรา 41 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง³⁴ ให้มากขึ้น นอกจากนี้ เพื่อแก้ไขปัญหานั้น
 การขอเลื่อนคดี เนื่องจากอ้ำเหตุเจ็บป่วยนี้ อาจแก้ไขได้โดย³⁵

- ให้ใช้บริการแพทย์จากโรงพยาบาลของทางราชการ
 เท่านั้น
- ขอความร่วมมือจากแพทย์สภาให้ทามาตรการที่เข้ม
 งวดในการออกใบรับรองแพทย์
- ให้ใช้ใบรับรองแพทย์มากกว่า 1 คน
- ให้มีการตรวจสอบว่าทนายป่วยบิละก็ครั้ง ถ้ามากไป
 อาจให้พักงาน

³³สมปอง เสนเนียน, "แนวทางปฏิบัติในการเร่งรัดการพิจารณาคดี," ตุลพาท 33
 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2529): 52.

³⁴มาตรา 41 บัญญัติว่า "ถ้ามีการขอเลื่อนการนั่งพิจารณาโดยอ้ำว่า ทัวความ
 ผู้แทน ทนายความ พยานหรือบุคคลอื่นที่ถูกเรียกให้มาศาลไม่สามารถมาศาลได้เพราะป่วยเจ็บ
 เมื่อศาลเห็นสมควรหรือ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอฝ่ายเดียว ศาลจะมีคำสั่งตั้ง เจ้าพนักงาน
 ไปทำการตรวจก็ได้ และถ้าสามารถหาแพทย์ได้ก็ให้ตั้งแพทย์ไปตรวจด้วย ถ้าผู้ที่ศาลตั้งให้ไป
 ตรวจได้รายงานโดยสาบานตนหรือกล่าวคำปฏิญาณแล้ว และศาลเชื่อว่าอาการของผู้ที่อ้ำว่าป่วย
 นั้นไม่ร้ายแรงถึงกับจะมาศาลไม่ได้ ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งประมวล
 กฎหมายนี้ว่าด้วยการขาดนัดหรือการไม่มาศาลของบุคคลที่อ้ำว่าป่วยนั้น แล้วแต่กรณี

ศาลอาจสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ขอให้ไปตรวจตามวรรคหนึ่งหรือคู่ความฝ่ายใดไปกับผู้ศาล
 ตั้งให้ไปตรวจ คู่ความนั้นจะมอบให้ผู้ใดไปแทนตนก็ได้

คำพาหะและคำป่วยการของ เจ้าพนักงานและแพทย์ ให้อ้ำถือว่าเป็นคำถุชาธรรมเนียม
 และให้นำมาตรา 166 มาใช้บังคับ"

³⁵พรเพชร วิชิตชลชัย และคณะ, เอกสารการวิจัยเรื่องปัญหาความล่าช้าของคดี
 ในชั้นศาล, หน้า 351-352.

- ควรบังคับใช้กฎหมายอาญา เพื่อเอาโทษแก่แพทย์ผู้
ออกใบรับรองแพทย์อันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269³⁶ และในขณะเดียวกันก็อาจเอาโทษแก่ทนายความผู้อ้างใบรับรองแพทย์ดังกล่าวด้วย ตามมาตรา 269 วรรคสอง³⁷

(1.2) การขอเลื่อนคดีเพราะถอนทนายความคนเดิม และ
กำลังหาทนายความใหม่ ต้องกำชับให้ทนายความมาในนัดหน้าให้จงได้ มิฉะนั้นจะพิจารณามีให้
เลื่อนคดีเพราะเหตุนี้^{อีก}

(1.3) การขอเลื่อนคดีเพราะทนายความคิดว่าความที่ศาล
เดียวกันหรือศาลอื่น

หากเป็นการเลื่อนคดีเพราะทนายความคิดว่าความที่
ศาลเดียวกัน ควรสอบถามผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนในศาลนั้นว่าจะมีการสืบพยานแน่นอนหรือไม่
พยานที่จะสืบมีกี่ปาก แต่ละปากเบิกความยาวหรือสั้น หากคดีที่จะสืบมีพยานน้อยมากและ เบิก
ความสั้น ๆ ควรรอให้คดีนั้นเสร็จเสียก่อนเพื่อจะได้สืบพยานคดีที่จะขอเลื่อนต่อไป หรือมิฉะนั้น
ควรตกลงกันระหว่างผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนว่าควรจะสืบของคดีใดก่อน ไม่ควรให้เลื่อนคดี
โดยไม่ติดต่อสอบถามระหว่างผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน เพราะบางครั้งในคดีแรกที่ขอเลื่อนพยาน
มาพร้อม แต่ขอเลื่อนเพื่อไปสืบอีกคดีหนึ่ง ปรากฏว่าคดีดังกล่าวไม่พร้อมสืบ เช่น พยานไม่มา
หรือไม่ได้พยานเอกสารมา เป็นต้น เป็นเหตุให้วันนั้นไม่ต้องสืบพยานทั้งสองเรื่อง ทั้งที่คดีแรกที่
เลื่อนไปพยานมาพร้อมแล้ว

ส่วนการเลื่อนคดีเพราะทนายคิดว่าความที่ศาลอื่น ควร
ให้ชัดเจนว่าเป็นคดีหมายเลขที่เท่าไร คู่ความชื่ออะไร ตลอดทั้งข้อหาที่จะฟ้องร้องกัน นอก
จากนี้เมื่ออนุญาตให้เลื่อนไปแล้วควรกำชับให้นัดหน้ามีให้นัดความตรงกัน หรือหากเกิดเหตุเช่นนี้

^{36, 37}มาตรา 269 บัญญัติว่า "ผู้ใดในการประกอบกิจการงานในวิชาแพทย์... ทาควา
รับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

ผู้ใดโดยทุจริตใช้หรืออ้างคาร์รับรองอันเกิดจากการกระทำความผิดตามวรรคแรก
ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน"

แล้วจะไม่ให้เลื่อนคดีอีก³⁸ และศาลอาจสั่งให้นายคดียุติการรายงานกระบวนการพิจารณาจากศาลที่ตนเดินทางไปว่าความในวันนั้นมาแสดงต่อศาลในวันนัดต่อไปเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง หากไม่เป็นเช่นที่อ้างศาลอาจไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีอีกก็ได้

(1.4) การเลื่อนคดีเพราะกิจธุระอย่างอื่นของทนายความหรือพยาน หรือผู้รับมอบอำนาจจะอนุญาตให้เลื่อนคดีได้เฉพาะที่มีความจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น

(1.5) การเลื่อนคดีโดยอ้างเหตุว่าทนายเจ็บป่วย ทนายคิดว่าความคดีอื่น หรือมีกิจธุระจำเป็น หากในคดีนั้นตัวความได้แต่งตั้งทนายความไว้หลายคนก็ไม่ควรให้เลื่อนคดี เพราะทนายอื่น ๆ ที่เหลืออยู่ก็สามารถว่าความได้ เว้นแต่ทนายทุกคนป่วยหรือคิดว่าความคดีอื่น

(1.6) การเลื่อนคดีบ่อยครั้งโดยอ้างเหตุเดียวกันหรือเหตุต่าง ๆ นั้น หากศาลเห็นว่าจะเป็นการประวิงคดี ศาลอาจใช้อำนาจสั่งดลสืบพยานในคดีนั้นเสียก็ได้ตามมาตรา 86 วรรคสอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งนำมาใช้ได้ตามมาตรา 15 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมาตรา 86 วรรคสอง ดังกล่าว บัญญัติว่า "เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใด... ประวิงให้ชักช้า... ให้ศาลมีอำนาจงดการสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้นหรือพยานหลักฐานอื่นต่อไป" และนอกจากนี้ในการขอเลื่อนคดีอาจให้เลื่อนคดีได้เพียงครั้งเดียว และเสียค่าป่วยการให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรืออาจให้ทนายความแจ้งให้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนทราบก่อนถึงวันนัด หรือกำหนดจำนวนครั้งที่จะอนุญาตให้เลื่อนคดีได้ หรือให้แต่งตั้งทนายความคนอื่นมาดำเนินการแทนชั่วคราว หรืออาจใช้มาตรการเพิกถอนใบอนุญาตทนายความที่ขอเลื่อนคดีบ่อยครั้ง และมีพฤติการณ์ประวิงคดี³⁹ หรือหากทนายความขอเลื่อนคดีโดยอ้างเหตุว่าเพิ่งได้รับแต่งตั้งให้มาเป็นทนายความให้ทนายความไปดำเนินการสอบถามข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในคดีนั้นทันทีเท่าที่จะทำได้ เพื่อไม่ต้องให้คดีค้างอยู่อีกหลาย ๆ วัน

³⁸สมปอง เสนเนียม, "แนวทางปฏิบัติในการเร่งรัดการพิจารณาคดี", หน้า 52.

³⁹พรเพชร วิชิตชลชัย และคณะ, เอกสารการวิจัยเรื่องปัญหาความล่าช้าของคดีในชั้นศาล, หน้า 352.

(1.7) ในกรณีที่คดีต้องล่าช้าเนื่องจากต้องเลื่อนไปเพราะพยานไม่มาศาล อาจแก้ปัญหาก็ได้โดยการลงโทษพยานอย่างจริงจัง⁴⁰ นอกจากนี้ยังควรเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งหมายให้ทันกำหนด หรือตัดพยานออกบ้างหากไม่จำเป็น และยังต้องประชาสัมพันธ์ให้พยานทราบและให้ที่มีหลักประกันความปลอดภัยให้แก่พยานและต้องให้ความสะดวกแก่พยานมีค่าตอบแทนแก่พยาน (จ่ายค่าพาหนะและค่าบ่วยการแก่พยานตามจำนวนที่สมควร)⁴¹ และนอกจากนี้หากพยานปากนั้นเป็นพยานสำคัญในคดี ศาลควรใช้อำนาจออกหมายจับพยานนั้นด้วยตามมาตรา 111(2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง⁴²

(1.8) เหตุที่ทนายความมักนำเอาขึ้นมาอ้างเพื่อขอเลื่อนคดี อาจเป็นเหตุที่เกิดขึ้นเนื่องจากกฎหมายพยานหลักฐานได้ เช่น ทนายความอ้างว่าขอเลื่อนคดีไปเนื่องจากได้ยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม อ้างพยานที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับสำนวนประเด็นแห่งคดี ซึ่งศาลอาจจำเป็นต้องให้เลื่อนไปเพราะศาลไม่อาจตรวจสอบได้อย่างแน่ชัดว่าพยานที่ทนายอ้างนั้นจะเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีหรือไม่ ศาลจะวินิจฉัยได้เช่นนั้นอย่างชัดแจ้งก็ต่อเมื่อได้นำพยานนั้นมาเบิกความต่อศาลแล้ว แม้ว่ากฎหมายจะให้อำนาจแก่ศาลเต็มที่ในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยาน

⁴⁰มาตรา 170 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า "ผู้ใดขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาเบิกความ...ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ"

⁴¹พรเพชร วิชิตชลชัยและคณะ, เอกสารการวิจัยเรื่องปัญหาความล่าช้าของคดีในชั้นศาล, หน้า 330.

⁴²มาตรา 111(2) บัญญัติว่า "เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงจำไม่ไปยังศาลนั้น หรือได้รับคำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับ และเอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ไม่เป็นการลบล้างโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 147 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา"

หลักฐานใดเกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี⁴³ นอกจากนี้การอ้างพยานคนใดคนหนึ่ง ไม่มาศาลหรือการที่ ทนายอ้างพยานที่ต้องส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นก็อาจต้องเลื่อนคดีออกไป

(1.9) หากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจ่ายสำนวนให้ผู้พิพากษาคนเดียว สืบพยานพร้อมกันวันละหลายเรื่อง ควรติดต่อสอบถามว่าคดีพร้อมสืบทุกเรื่องหรือไม่ หากได้ ความว่าพร้อมสืบและไม่สามารถทำได้ทัน ควรสั่งให้องค์คณะหรือผู้พิพากษาที่ว่างจากนั่งพิจารณา ทำแทน เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน และคู่ความไม่ต้องเสียเวลารอ

(1.10) ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ การขอเลื่อน คดีโดยอ้างว่าคิดว่าความหลายคดี ทุกคดีที่พยานมาศาลพร้อมที่จะสืบ ให้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน เรียงให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทราบเพื่อติดต่อประสานงานกับอัยการจังหวัด จะได้สั่งให้พนักงาน อัยการคนอื่นมาว่าความแทน หรือจะติดต่ออัยการเองโดยตรง ไม่ควรให้เลื่อนคดีเพราะพยาน มาศาลแล้ว หรือหากมีความจำเป็นจะเลื่อนก็ควรให้พยานทราบวันนัดครั้งต่อไปว่าจะได้ไม่ต้อง ออกหมายเรียกพยานหรือมีปัญหาเรื่องการส่งหมายให้พยานไม่ได้

(1.11) ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอเลื่อนคดีอ้างว่าคดีมี ประจักษ์พยานและเป็นพยานคู่หลายปาก และมาศาลเพียงบางปาก หากสืบพยานไปบางปากทำ ให้คู่ความฝ่ายนั้นเสียเปรียบได้ ศาลต้องสอบถามให้ชัดเจนว่าพยานดังกล่าวเป็นพยานคู่จริงหรือ ไม่บางที่พยานตามที่อ้างไม่ใช่พยานคู่เป็นเพียงเกี่ยวพันกันเท่านั้น จึงขอเลื่อนคดีเพราะเหตุนี้ ไม่ได้⁴⁴

ในบางคดีแม้เป็นพยานคู่ก็จริง แต่เนื่องจากมีหลาย ปากหรือน้อยปาก แต่ต้องเบิกความยืดยาว และไม่อาจสืบให้เสร็จได้ทันในวันเดียวกัน แม้ให้ เลื่อนคดีไปก็ไม่มีความประโยชน์ จึงไม่สมควรให้เลื่อนคดี

หากพยานคู่มาศาลบางปาก อาจสืบไปได้โดยให้โจทก์

⁴³มาตรา 104 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า "ให้ศาลมีอำนาจ เต็มที่ที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสืบนั้นจะ เกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้ เชื่อฟัง เป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิพากษาคดีไปตามนั้น"

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน.

หรือฝ่ายผู้อ้าง ชักถามไว้ก่อนให้จบปากแล้วให้เลื่อนไปให้อีกฝ่ายถามค่านัดหน้าพร้อมกับสืบพยาน คู่อีกปากหนึ่ง ไปพร้อมกันจะทำให้คดีเสร็จเร็วเข้า ทั้งไม่ทำให้อีกฝ่ายเสียเปรียบหากเลื่อนคดีไปเลยอาจสืบพยานคู่ไม่ทันก็หมดเวลาราชการเสียก่อน⁴⁵

(1.12) ในคดีที่ไม่สามารถส่งหมายเรียกให้พยานได้ เพราะพยานย้ายภูมิลำเนา หรือไปประกอบอาชีพที่อื่นไม่เป็นหลักแหล่ง เช่น ช่างก่อสร้าง กรรมกรสามล้อ หรือกรรมกรรับจ้างทั่วไป ควรให้โอกาสโจทก์หรือฝ่ายอ้างพยานสืบหาภูมิลำเนาของพยานตามสมควร หากไม่สามารถสืบหาได้ แม้จะให้เลื่อนคดีต่อไปก็ไม่สามารถสืบหาได้ ควรสั่งงดสืบพยานดังกล่าวเสีย แต่ก่อนสั่งงดสืบพยานควรปรึกษากับองค์คณะหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลก่อน

(1.13) คดีที่ทนายจำเลยขอเลื่อน อ้างว่าไม่ได้สอบถามข้อเท็จจริงจากจำเลยหากพยานโจทก์มาศาลพร้อมสืบ ควรให้เวลาทนายจำเลยพอสมควรเพื่อสอบถามข้อเท็จจริง แต่ไม่ควรให้เลื่อนคดีเพราะพยานมาศาลพร้อมแล้ว หากเลื่อนคดีก็ทำให้เสียเวลาในการทามาหากินของพยาน เป็นเหตุให้พยานไม่ยอมมาศาลในนัดต่อไป

(1.14) ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้เลื่อนคดี เพราะเหตุเนื่องมาจากทนายโจทก์ ทนายจำเลย หรือพนักงานอัยการ หากพยานหรือตัวความ หรือผู้เสียหายมาศาลควรเรียกบุคคลดังกล่าวเข้าห้องพิจารณาแล้วอธิบายให้ฟังว่าศาลเลื่อนคดีเพราะเหตุเนื่องมาจากพยานโจทก์ จำเลย เพื่อให้ตัวความหรือพยานได้เข้าใจถึงสาเหตุแห่งการเลื่อนคดี ทั้งนี้เพราะทนายความหรืออัยการมักจะบอกตัวความหรือพยานว่า สาเหตุเลื่อนคดีเพราะศาลหรือผู้พิพากษาเป็นผู้เลื่อนคดี ไม่ใช่ทนายความ ทำให้บุคคลดังกล่าวมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อศาล และหากบุคคลดังกล่าวทราบความจริงแล้ว ฝ่ายที่ขอเลื่อนคดีอาจเกรงใจไม่ต้องเลื่อนคดีเพราะ เกรงจะถูกตัวความตำหนิก็ได้⁴⁶

45 เรื่องเดียวกัน.

46 เรื่องเดียวกัน.

(1.15) หากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายขอเลื่อนคดี อ้างว่าคดีมีทางตกลงหรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันได้ แต่ทนายความขอเวลาไปปรึกษาตัวความหรือข้อคดีของที่ประชุมบริษัทหรือรัฐวิสาหกิจก่อน ควรสอบถามถึงรายละเอียดแห่งข้อตกลงนั้น เพื่อนำมาพิจารณาว่าคดีมีแนวโน้มที่จะตกลงกันจริง ๆ ได้หรือไม่ หากทำให้เลื่อนคดีเพราะเหตุนี้ ไม่ควรให้เกิน 2 ครั้ง ทั้งนี้ เพราะระหว่างสืบพยานหากจะตกลงกันก็ชอบที่จะแถลงต่อศาลได้ บางคดีขอเลื่อนคดีถึง 10 ครั้ง เพื่อเจรจากัน แต่ในที่สุดก็ตกลงกันไม่ได้จึงต้องสืบพยาน ทำให้เสียเวลาในการพิจารณาโดยใช่เหตุ

(1.16) ในบางศาลซึ่งมีคดีความมาก ผู้พิพากษาและอัยการจะนัดความไว้เพื่อเลื่อน กล่าวคือ นัดความไว้ 3-4 คดี โดยหวังว่าคงจะเลื่อนไปสัก 1-2 เรื่อง พิจารณาเฉพาะส่วนที่เหลือ จะเห็นได้ว่าการนัดพิจารณาคดีไว้เป็นจำนวนมากกว่าความสามารถที่จะทำได้ในวันหนึ่ง ๆ นั้น ทำให้เกิดทางปฏิบัติที่ยอมให้มีการเลื่อนคดีได้โดยง่าย ซึ่งการเลื่อนคดีโดยง่ายนี้ทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมายหลายประการ เช่น พยานและคู่ความเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ให้ความสนใจ ความร่วมมือในการมาศาล และไม่รู้สู้กว่าการไม่มาศาลนั้นเป็นสิ่งผิด

(2) การแก้ไข้ปัญหาเรื่องการนัดความ

ศาลควรใช้ดุลพินิจนัดความโดยทิ้งช่วงไม่ให้นานจนเกินไป การนัดความควรจะนัดติดต่อกันไป พิจารณาสืบพยานให้เสร็จเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งถ้ามีการวางแผนสืบพยานที่ดีแล้ว จะทำให้คดีนั้น ๆ เสร็จไปโดยรวดเร็ว การนัดความสืบพยานในวันหนึ่ง ๆ ควรกำหนดจำนวนคดีให้มีจำนวนพอสมควรกับความสามารถในการทำงาน

(3) การแก้ไข้ปัญหาเรื่องการส่งประเด็น

(3.1) ปัจจุบันศาลมีเครื่องถ่ายเอกสารไว้ใช้ หากจะมีการถ่ายสำเนาคำคู่ความและ เอกสารสำคัญเพื่อแยกประเด็นไปสืบ ก็จะทำให้สามารถสืบพยานประเด็นในหลายศาลพร้อมกันไปได้ ส่วนศาลเจ้าของสำนวนคงมีสำนวนความที่ใช้พิจารณาสืบพยานต่อไปได้โดยไม่จำเป็นต้องรอประเด็นกลับจากศาลอื่น อย่างไรก็ตาม การพิจารณาแยกส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นนั้น ควรคำนึงถึงรูปคดีและความจำเป็นในการใช้เอกสารประกอบการสืบพยานด้วย เพราะบางกรณีพยานประเด็นจำเป็นต้องเบิกความประกอบเอกสารซึ่งเป็นต้นฉบับการถ่ายสำเนาเอกสารดังกล่าวส่งไปพร้อมประเด็นจึงไม่เป็นการสมควร ดังนั้น หากจะใช้วิธี

ถ้ายสาเนาาคู่ความและ เอกสารส่ง ประเด็นไปสืบโดยคานึงถึงรูปคดีเป็นสำคัญแล้ว จะเป็นแนว ทางหนึ่งในการเร่งรัดการพิจารณาคดีให้รวดเร็วขึ้น⁴⁷

(3.2) ในการส่งประเด็นนั้น ศาลควรจะพิจารณาถึงความ ความเป็นและความเหมาะสมด้วย จึงจะมีคำสั่งให้ส่งประเด็น

(3.3) ศาลที่รับประเด็นควรจะเอาใจใส่สืบพยานประเด็นให้ เหมือนกับคดีในศาลของตน⁴⁸

(3.4) การสืบพยานประเด็นนัดแรกมักจะเลื่อนคดี โดยเฉพาะ คดีที่อัยการเป็นโจทก์โดยอ้างว่าส่งหมายให้พยานไม่ได้ จึงควรก้าข้ไปตั้งแต่ชั้นส่งประเด็นว่า ให้โจทก์ดำเนินการโดยเร็ว มิฉะนั้นศาลรับประเด็นอาจให้เลื่อนอยู่เสมอ

(4) การแก้ไข้ปัญหาเรื่องการส่งค่าคู่ความ เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ส่วนใหญ่เกิดจากความไม่รับ ผิดชอบของเจ้าหน้าที่ การแก้ไข้ปัญหาจึงต้องกระทำโดยให้มีหน้าที่เหล่านั้นรับผิดชอบในการ ปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยเคร่งครัด⁴⁹

(5) การแก้ไข้ปัญหาเรื่องการควบคุม ฟากข้ง ขณะนี้ได้มีการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาขึ้นมาใหม่หลายมาตรา ในส่วนของมาตรา 87 ก็ได้มีการพิจารณาแก้ไข ระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาดังกล่าวให้สั้นเข้า เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ ต้องหา โดยมีรายละเอียดและสาระสำคัญในมาตรา 21 ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวคือ

ให้ยกเลิกความในมาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2524 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

⁴⁷รายงานการสัมมนาผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รุ่นที่ 2, เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

⁴⁸รายงานการสัมมนาเรื่องการเร่งรัดการพิจารณาคดี, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

⁴⁹รายงานการสัมมนาผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รุ่นที่ 1, เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

"มาตรา 87 ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตาม
พฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีซึ่ง เป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่า
ความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าที่จะถามหาให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่
อยู่ของ เขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น

ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าสี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูก
จับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ทั้งนี้ มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำ
ตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าไว้ในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ถ้าเกิดความจำเป็นที่จะแจ้งผู้ถูกจับเกินกว่ากำหนดเวลาในวรรค
ก่อน ให้พนักงานอัยการโดยตนเองหรือได้รับคำร้องขอจากพนักงานสอบสวน ยื่นคำร้องต่อศาล
ขอยกขังผู้ต้องหาไว้ ให้ศาลแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่ามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้
และผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนาย เมื่อศาลพิจารณาเห็นว่ามิใช่เหตุผลสมควรที่
จะขังผู้ต้องหาไว้ก่อน ก็ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ตามที่จำเป็น คำสั่งของศาลให้ขังผู้ต้องหา
ขังนั้น ให้ระงับเหตุผลตามสมควรที่จะต้องขังผู้ต้องหาไว้ด้วย

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดโทษจำคุกอย่างสูง ไม่
เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียวมี
กำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง เกินกว่าหกเดือน
แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ
กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง ตั้งแต่สิบปีขึ้นไป
จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน
สิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ในกรณีที่ศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการโดย
ตนเอง หรือได้รับคำร้องขอจากพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอขังต่อไปโดยอ้างเหตุ
จำเป็นศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น
และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล การไต่สวนชั้นนี้ผู้ต้องหาจะ
แต่งตั้งทนายเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยานก็ได้

ถ้าพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนใน
ท้องที่อื่นนอกเขตของศาล ซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานอัยการโดยตนเองหรือได้รับคำร้อง
ขอจากพนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการ
สอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้สั่ง ปล่อยไป"

เห็นได้ว่าถ้าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวผ่านการพิจารณาและมีผล
ใช้บังคับเมื่อใด สิทธิของผู้ต้องหาจะได้รับการคุ้มครองมากขึ้น

และในกรณีที่พนักงานสอบสวนอนุญาตให้ผู้ต้องหาได้รับการปล่อย
ชั่วคราวแล้ว พนักงานสอบสวนควรจะได้รับแจ้งทำการสอบสวนให้เสร็จโดยเร็ว ส่วนในกรณีที่ผู้
ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว พนักงานสอบสวนควรขอฝากขังผู้ต้องหาเมื่อมีเหตุจำเป็น
จริง ๆ และศาลเองควรอนุญาตให้ฝากขังได้เมื่อมีเหตุจำเป็นจริง ๆ ไม่ว่าขออนุญาตทุกครั้ง
เพราะเห็นแก่หน้าพนักงานสอบสวน หรือเพราะเกรงอกเกรงใจกัน

(6) การแก้ไขปัญหาเรื่องพยานไม่มาศาล

ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการมาเป็นพยานใน
ศาล โดยศาลควรจัดทำเอกสารมีข้อความสั้น ๆ ชี้ชวนให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญของ
การมาเป็นพยานศาล และให้ประชาชนเห็นภาพพจน์ของศาลว่ามีได้น่ากลัวอย่างที่เข้าใจแต่
อย่างใด⁵⁰

(7) การแก้ไขปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา

ดังได้กล่าวแล้วว่า การเสนอพยานหลักฐานของโจทก์-จำเลยใน
คดีอาญานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 เปิดโอกาสไว้อย่างกว้าง
ขวาง อันเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้การดำเนินคดีต้องล่าช้าออกไป ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดัง
กล่าวศาลควรใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁵⁰ รายงานการสัมมนาเรื่องการเร่งรัดการพิจารณาคดี, รายงานการสัมมนา กลุ่มที่
3, เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

มาตรา 174 วรรคท้าย⁵¹ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 86 วรรคสอง ในการรับฟังพยานหลักฐานเพียงเท่าที่จำเป็นแก่การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยและไม่ทำให้เสียความยุติธรรมเท่านั้น และใช้ดุลพินิจที่จะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ไม่ตรงกับประเด็น พุ่มเพื่อยหรือนอกข้อกล่าวหาของโจทก์ ทำให้เกิดความสับสนและเสียเวลาโดยใช่เหตุ เพื่อเป็นการจำกัดพยานหลักฐานที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาล ซึ่งจะทำให้การพิจารณาคดีเสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ความไม่แน่นอนของการรับฟังพยานบอกเล่า เช่น ในเรื่องคำกล่าวของผู้ตาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 2032/2525) หรือคำพิพากษาคดีเรื่องก่อนศาลยอมรับฟัง ประกอบการพิจารณาในคดีอาญาได้⁵² (คำพิพากษาฎีกาที่ 1446/2526 และคำพิพากษาฎีกาที่ 619/2518) ทำให้พยานบอกเล่าที่พุ่มเพื่อยไม่น่าเชื่อถือเข้ามาสู่การพิจารณาคดีของศาล จึงควรที่จะมีการวางหลักเกณฑ์ และข้อยกเว้นในเรื่องการรับพยานบอกเล่าไว้ให้แน่นอนชัดเจนขึ้น

(8) การแก้ไขปัญหาเรื่องการเรียงคำพิพากษา

เนื่องจากคดีอาญาไม่มีประเด็นในการพิจารณา ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีอยู่เพียงว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้นหรือไม่ ดังนั้น แม้ว่าคำพิพากษาจะต้องมีรายละเอียดพอที่จะทำให้บุคคลทั่วไปนอกจากคู่ความเข้าใจได้ก็ตาม แต่ความสมบูรณ์

⁵¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 วรรคท้าย บัญญัติว่า "ในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีก จะสั่งงดพยานหรือการนั้นเสียก็ได้"

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 วรรคสองบัญญัติว่า "เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดพุ่มเพื่อยเกินสมควรหรือประวิงให้ชักช้า หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นให้ศาลมีอำนาจงดการสืบพยานหลักฐานเช่นนั้นหรือพยานหลักฐานอื่นต่อไป

⁵²ถ้าคดีเรื่องก่อนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา และคดีปัจจุบันเป็นคดีอาญาโดยหลักแล้วศาลจะไม่รับฟังข้อเท็จจริงในคดีเรื่องก่อนมาเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาเลย ไม่ว่าคู่ความในคดีทั้งสองจะเป็นคู่ความเดียวกัน พยานชุดเดียวกัน เพราะข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาจะต้องได้มาจากการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 เท่านั้น

ครบถ้วนของคำพิพากษาอยู่ก็ต้องมีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด และมีเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยทั้งปวง ดังนั้น ควรตัดรายการที่ไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องมี และรายละเอียดซึ่งไม่ได้ทำให้คำพิพากษาสสมบูรณ์ครบถ้วน เช่น รายละเอียดในคำฟ้องทางพิจารณาซึ่งโจทก์จำเลยนำสืบออกกระทรวงยุติธรรมควรพิจารณาปรับปรุงแบบคำพิพากษาในคดีอาญาที่สมบูรณ์ ครบถ้วนกระชับรัดเพื่อประหยัดเวลาและ เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้ศาลทุกศาลใช้เป็นแบบอย่าง⁵³

ข. การแก้ไขปัญหาเรื่องบุคลากร

(1) การขาดแคลนผู้พิพากษา⁵⁴

ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้พิพากษานั้นควรต้องมีการพัฒนาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ สำหรับปัญหาการขาดแคลนผู้พิพากษานั้น แม้ว่าจะมีตำแหน่งผู้พิพากษาว่างเป็นจำนวนมาก แต่จำนวนผู้พิพากษาที่สอบผ่านการคัดเลือกแต่ละปีมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะทดแทนผู้พิพากษาที่ออกไปเพราะเกษียณอายุ หรือเพราะเหตุอื่นรวมทั้งจากอัตราากำลังที่ได้เพิ่มใหม่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้จำนวนผู้พิพากษาศาลชั้นต้นขาดแคลน

ส่วนคุณภาพของผู้พิพากษานั้นควรได้มีการพัฒนาทั้งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลและผู้พิพากษาประจำศาล โดยเฉพาะผู้พิพากษาหัวหน้าศาลนั้นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเร่งรัดการพิจารณาคดีของศาล จึงควรต้องเป็นนักบริหารที่มีความสามารถเพื่อที่จะได้ทำหน้าที่กำชับข้าราชการตรวจตราดูแลและเร่งรัดการปฏิบัติงานของศาล ส่วนผู้พิพากษาประจำศาลก็ต้องมีความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาให้แก่ทางราชการอย่างเต็มที่ และต้องมีความรู้เกี่ยวกับการสั่งคำร้อง คำคู่ความ และการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ อย่างดี

⁵³รายงานการสัมมนาเรื่องการเร่งรัดการพิจารณาคดี, รายงานการสัมมนา กลุ่มที่ 1, เรื่องเติม, หน้า 5.

⁵⁴รายงานการสัมมนาผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รุ่นที่ 1, รายงานการสัมมนา กลุ่มที่ 2, เรื่องเติม, หน้า 4.

(2) การขาดแคลนบุคลากรอื่น ๆ⁵⁵

ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ธุรการของศาล และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่มีปริมาณไม่เพียงพอกับงาน ทำให้เกิดการขัดข้องล่าช้าในการดำเนินการพิจารณาคดีเป็นต้นว่าเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์คนเดียวต้องดูแลห้องพิจารณาคดีถึง 3 ห้อง ถ้าคดีพร้อมจะสืบทั้ง 3 ห้องก็ไม่สามารถจะเรียกเข้าสืบได้พร้อมกัน เพราะเจ้าหน้าที่ต้องเรียกความของห้องพิจารณาห้องหนึ่งก่อน จึงมาเรียกความอีกห้องพิจารณาหนึ่งได้ กรณีเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ แม้คดีพร้อมจะสืบแต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวจำเลยมาห้องพิจารณา เพราะต้องไปควบคุมจำเลยในห้องพิจารณาคดี

ในการจัดอัตรากาลัง เจ้าหน้าที่ธุรการศาลและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในด้านอัตรากาลังต้องได้รับอนุมัติจากสำนักงาน ก.พ. และได้รับเงินงบประมาณจากสำนักงานงบประมาณ ซึ่งต้องเฉลี่ยให้หน่วยงานต่างๆ ตามความจำเป็น จึงไม่สามารถจัดอัตรากาลังเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้เพียงพอกับปริมาณงานได้

การแก้ไขปัญหาจึงควรพยายามชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของงานธุรการศาลและงานราชทัณฑ์ เพื่อให้ได้รับอัตรากาลังเพิ่มขึ้นตามความจำเป็น และใช้วิธีการสับเปลี่ยนหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่เป็นการภายใน เพื่อไปทำหน้าที่ที่จำเป็นและเร่งด่วนกว่า อันเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน

(3) คุณภาพของบุคลากร⁵⁶

ผู้พิพากษา อัยการ และทนายความบางคนขาดความสำนึกในหน้าที่และไม่อุทิศเวลาให้แก่งานในหน้าที่เท่าที่ควร เป็นเหตุให้การพิจารณาคดีต้องล่าช้า เช่น ผู้พิพากษาออกนั่งพิจารณาคดีไม่ตรงเวลานัด ทำให้พยาน คู่ความต้องรอ อัยการไม่ติดตามเรื่อง การส่งหมาย หรือไม่เตรียมเรื่องการซักถามคดีทำให้เสียเวลา ทนายความขอเลื่อนคดีโดยอ้างว่าเพิ่งได้รับการแต่งตั้งซึ่งที่ทราบล่วงหน้ามาก่อนแล้ว หรือโดยอ้างเหตุเจ็บป่วย

⁵⁵รายงานการสัมมนาเรื่องการเร่งรัดการพิจารณาคดี, รายงานการสัมมนา กลุ่มที่ 1, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

⁵⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

การแก้ไขปัญหาคณะทำได้โดยกระทรวงยุติธรรม กรมอัยการ
สมาคมทนายความแห่งประเทศไทยควรร่วมกันเผยแพร่และทำความเข้าใจกับผู้พิพากษา อัยการ
และทนายความในเรื่องการให้ความร่วมมือกันในการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยให้ทุก
ฝ่ายมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตน

ค. การแก้ไขปัญหาเรื่องวัสดุอุปกรณ์และสถานที่⁵⁷

วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่บางอย่างมีผลโดยตรงต่อการเร่งรัดการ
พิจารณา เช่น บัลลังก์พิจารณา เครื่องบันทึกเสียง เครื่องพิมพ์ดีด

การแก้ไขปัญหานี้ควรให้กระทรวงยุติธรรมจัดสรรวัสดุอุปกรณ์และสถานที่
ต่าง ๆ ดังกล่าวให้เพียงพอ

นอกจากสาเหตุของความล่าช้าในการพิจารณาในศาลชั้นต้น และแนว
ทางแก้ไขดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการสัมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลครั้งที่ 3 เมื่อปี พ.ศ.2526
ณ จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการบรรยายเรื่อง "การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยการ
เร่งรัดการพิจารณาคดี" โดย นายวิศิษฐ์ ลิ้มานนท์ เลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ ซึ่งได้เสนอ
วิธีการในการเร่งรัดการพิจารณาคดีไว้ 4 ประการคือ⁵⁸

(1) พิจารณาพิพากษาคดีอาญาก่อนคดีแพ่ง โดยนัดพิจารณาคดีอาญาให้
เร็วกว่าคดีแพ่ง เช่น นัดครั้งแรกได้แล้วนัดต่อไปก็นัดภายใน 7 วัน 15 วัน หรืออาจเป็น 30
วัน และในบรรดาคดีอาญาด้วยกัน คดีใดที่จำเลยไม่ได้รับการประกันตัว ควรพิจารณาคดีก่อนคดี
ที่จำเลยได้รับการประกันตัว

(2) การพิจารณาพิพากษาคดีนอกเวลาราชการบ้างสักวันละ 1-2
ชั่วโมง และควรทำโดยเสมอหน้ากัน เช่น จำเลยในคดีอาญา ลักทรัพย์ หรือชิงทรัพย์ที่ไม่

⁵⁷รายงานการสัมมนาผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รุ่นที่ 1, รายงานการสัมมนากลุ่มที่ 2,
เรื่องเดิม, หน้า 6.

⁵⁸วิศิษฐ์ ลิ้มานนท์, "การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยการเร่งรัดการ
พิจารณาคดี" บทบัญญัติ, เล่มที่ 40 (2526): 162-164.

ได้ประกันตัวกับจำเลยในคดีดัง ๆ ที่หนังสือพิมพ์ประคมข่าว ก็ควรมีสิทธิในการได้รับการพิจารณาผิดนอกเวลาราชการโดยเท่าเทียมกัน

(3) ศาลแต่ละศาลควรตั้งเป้าหมายในการพิจารณาผิดว่าใน 1 เดือน ควรพิจารณาพิพากษาคดีได้กี่คดี และจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือหาอุปสรรคในการเร่งรัดการพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งแต่ละศาลอาจจะไม่เหมือนกัน และหาแนวทางแก้ไขต่อไป

2.2 การดำเนินคดีอาญาในศาลแขวง

ศาลแขวงเมื่อครั้งเริ่มต้นนั้น เป็นเรื่องของการรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง กล่าวอย่างสรุปก็คือ เพื่อให้การรักษาความสงบเรียบร้อยของกรุงเทพมหานครซึ่งมีเขตกว้างขวางและผู้คนพลเมืองหนาแน่นกว่าในจังหวัดภายนอก ให้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงได้คิดตั้งศาลชั้นชำนะคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยในชั้นแรกสังกัดอยู่กับฝ่ายปกครองคือ กรมพระนครบาล แต่เมื่อได้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นแล้วในปี ร.ศ. 111 ได้มีพระราชบัญญัติยกเลิกอำนาจกรมพระนครฝ่ายตุลาการเสีย ตั้งศาลที่ในครั้งนั้นเรียกว่า บริสภา ให้ขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรม พระราชบัญญัติบริสภาตามที่กล่าวนี้ได้กำหนดอำนาจตลอดจนวิธีพิจารณาของศาลนี้ไว้ 4 อย่างคือ⁵⁹

1. ชำนะ เปรียบเทียบปรับและตัดสินคดีอาญา
2. ไล่สวนคดีอาญาเกินอำนาจ
3. ชำนะ เปรียบเทียบและตัดสินคดีแพ่ง
4. รับอายัด

คดีที่ตกอยู่ในข้อ (1) นี้ก็คือความผิดที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติ หรือประกาศหลายฉบับ คดีลหุโทษที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนลงมา กับปรับไหมเพียงเงิน 8 ชั่งลงมา

⁵⁹วัฒนา ชิดวารีย์, กระบวนการยุติธรรมและระบบการศาลไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516), หน้า 16-18.

ส่วนคดีในข้อ (2) คือคดีที่นอกจากที่กล่าวไว้ในข้อ (1)

ประโยชน์ของศาลโปริสภานี้มีมากด้วยกัน ผู้มีคดีวิวาทเล็กน้อยไม่จำเป็นต้องไปฟ้องร้องว่ากล่าวกันศาลสูง แต่เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีเขตกว้างขวางมาก ในปี ร.ศ. 113 จึงได้ประกาศตั้งศาลโปริสภาเพิ่มขึ้นอีก 3 ศาล และต่อมาได้ยุบเลิกเสีย 1 ศาล คงเหลือที่ดำเนินการต่อไปทั้งหมดเพียง 2 ศาล ตั้งอยู่ในที่แห่งเดียวกัน

เนื่องจากศาลโปริสภาทั้ง 3 ศาล ได้ทำประโยชน์และเป็นการสะดวกแก่ประชาชนที่มีคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ในปี พ.ศ. 2499 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงขึ้น มีเขตอำนาจเช่นเดียวกับศาลโปริสภาเดิมนั้นเอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 ได้บัญญัติให้ศาลแขวงทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้อง เกี่ยวกับกรณีว่าคดีมีมูลหรือไม่ โดยมีตำรวจผู้ว่าคดีเป็นผู้ดำเนินการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแขวง คดีอาญาทุกชนิดต้อง เริ่มที่ศาลแขวงก่อนทั้งสิ้น ศาลแขวงจะพิจารณาว่าคดีนั้นอยู่ในอำนาจของศาลแขวงหรือไม่ ถ้าคดีอยู่ในอำนาจของศาลแขวงจะพิจารณาพิพากษาไปทีเดียว แต่ถ้าคดีเกินอำนาจศาลแขวงศาลแขวงก็ทำหน้าที่เพียงไต่สวนมูลฟ้อง เท่านั้น หากเห็นว่าคดีมีมูลศาลก็ประทับฟ้องแล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีต่อไป หากไม่มีมูลศาลแขวงก็ยกฟ้อง ฉะนั้นคดีใดที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าพอมีมูลก็จะส่งสำนวนให้ผู้ว่าคดีนำไปฟ้องต่อศาลแขวงก่อนได้ในระหว่างนี้พนักงานสอบสวนก็ดำเนินการสอบสวนต่อไปตามสมควรแก่กรณี ค่าให้การของจำเลย และค่าเบิกความของพยานอาจใช้เป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดีในศาลที่มีอำนาจพิจารณาได้ เพราะเป็นศาลยุติธรรมด้วยกัน และได้กระทำต่อหน้าลูกความและโดยคู่ความมีโอกาสซักค้านศาลแขวงในยุคนั้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับของอังกฤษแล้วมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ⁶⁰

1. ผู้พิพากษาทำหน้าที่เป็นศาลไต่สวนแยกต่างหากจากศาลที่ทำการพิจารณาคดี
2. ทำการไต่สวนทุกคดีที่มีโทษหนัก เพื่อพิจารณาว่ามีเหตุสมควรที่จะควบคุมผู้ต้องหาไว้หรือไม่ และเพื่อพิจารณาว่าคดีมีมูลพอที่จะดำเนินการคดีต่อไปหรือไม่

⁶⁰สมคิด ผน นศร, "ศาลแขวง," ตุลพาท 13 (กรกฎาคม 2500): 13.

ต่อมาได้พิจารณาเห็นว่า วิธีการดังกล่าวเป็นไม่สะดวก เป็นเรื่องเสียเวลา
 แก่พยาน และความแตกต่างในเรื่องของท้องที่มีและไม่มีศาลแขวง จึงได้มีการยกเลิกโดยพระ
 ราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2503 ศาล
 แขวงในปัจจุบันจึงไม่มีอำนาจหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาเกินอำนาจเช่นแต่ก่อน

การยกเลิกอำนาจหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาเกินอำนาจดังกล่าว ทำให้ศาล
 แขวงในปัจจุบันเป็นศาลตัดสินโดยเฉพาะคล้ายกับศาลแขวงของฝรั่งเศสในปัจจุบัน ในการ
 ดำเนินการของพนักงานสอบสวนจึงต้องมีการทำสำนวนการสอบสวนเป็นรายละเอียด ต่อเมื่อ
 สอบสวนเสร็จสำนวนแล้ว จึงส่งให้พนักงานอัยการฟ้องจำเลยต่อศาลต่อไป ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่ง
 ทำให้พนักงานสอบสวนต้องมาขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาเป็นเวลานาน

วัตถุประสงค์ในการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความ
 อาญาในศาลแขวงนั้น ก็เพื่อที่จะหยิบนัยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน โดยวิธีการที่ง่าย สะดวก
 รวดเร็ว และ เสียค่าใช้จ่ายน้อย เพื่อมิให้ประชาชนผู้มีข้อพิพาทคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ จะต้อง
 เสียเวลาประกอบอาชีพในการดำเนินคดี ตามวิธีการที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อน ซึ่งมีบัญญัติไว้ใน
 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁶¹

2.2.1 กระบวนการพิจารณาที่ทำให้การพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

ในศาลแขวง

วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมีบทบัญญัติเป็นพิเศษแตกต่างไป
 จากวิธีพิจารณา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แยกได้เป็นหัวข้อใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

(1) จำกัดเวลาการฟ้องผู้ต้องหา

1.1 ต้องฟ้องภายใน 72 ชั่วโมง

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความ
 อาญาในศาลแขวง มาตรา 7 วรรคแรก บัญญัติว่าเมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาแล้ว เป็นหน้าที่ของ

⁶¹ปฏิภาณ จินารัตน์, "ข้อสังเกตบางประการ เรื่องการดำเนินคดีอาญาในศาลแขวง,"
อัยการนิเทศ, 38 (2519): 177.

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องให้ทันภายในกำหนดเวลา 72 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ บทบัญญัติดังกล่าว เป็นการบังคับให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็ว กล่าวคือ เมื่อมีการจับกุมแล้ว ต้องมอบตัวผู้ต้องหาให้แก่พนักงานสอบสวนโดยเร็ว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนโดยไม่มี ชักช้าและพนักงานอัยการก็ต้องรีบนำมาฟ้องต่อศาลโดยเร็ว ซึ่งรวมเบ็ดเสร็จแล้วนับแต่ถูกจับ จนถึงยื่นฟ้องต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จใน 72 ชั่วโมงดังกล่าว นอกจากนี้ในมาตรา 7 ไขคำ ว่า "ในการสอบสวนคดีอาญา...ฯลฯ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วย สำนวนการสอบสวน ฯลฯ" แสดงให้เห็นว่าต้องมีการสอบสวนด้วย ส่วนวิธีการสอบสวนจะ กระทำอย่างไรบ้าง ย่อมเป็นไปตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่มี ข้อยกเว้นไม่ต้องทำการสอบสวนหากเป็นกรณีตามมาตรา 2 เมื่อเทียบกับประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 87 แล้ว จะเห็นได้ว่าผู้ถูกจับอาจถูกควบคุมตัวไว้ได้ถึง 7 วัน⁶²

1.2 การผิดฟ้อง

คือการที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำ ร้องต่อศาลเพื่อขออนุญาตเลื่อนการฟ้องคดีไปฟ้องในคราวหน้า เพราะมีความจำเป็นหรือเหตุจำ เป็น เป็นเหตุให้ไม่สามารถฟ้องคดีได้ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด (72 ชั่วโมง) เป็นวิธีการ เร่งรัดให้โจทก์ฟ้องผู้ต้องหาโดยเร็ว นับแต่วันจับมา แต่อาจแก้ไขโดยให้ฟ้องได้ภายในอายุความ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการ เช่น บางคดีมีข้อยุ่งยาก การรวบรวมพยานหลักฐาน ไม่สามารถกระทำได้โดยรวดเร็ว ทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถสรุปสำนวนการสอบสวน เสนอพนักงานอัยการได้ทันภายในกำหนด หรือในชั้นพนักงานอัยการอาจจะมีคำสั่งให้พนักงาน สอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม เป็นต้น กรณีเกิดความจำเป็นเช่นนี้ หากจะบังคับให้ต้องฟ้อง ภายใน 72 ชั่วโมงโดยเคร่งครัด ย่อมจะต้องเกิดปัญหามากขึ้น มีผลทำให้คดีล่าช้ายิ่งขึ้นไปอีก ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง ดังนั้นจึงต้องกำหนดข้อผ่อนผันสำหรับความจำเป็นดังกล่าวขึ้นมา⁶³

⁶² เรื่องเดียวกัน.

⁶³ วิชัย ตันติกุลานันท์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (กรุงเทพ-มหานคร: บริษัทกรุงสยาม พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2532), หน้า 47.

(2) จำกัดเวลาการควบคุมผู้ต้องหา

คือการทำพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำผู้ต้องหาซึ่งอยู่ในความควบคุมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมาศาลเพื่อขอให้ออกหมายขัง เพราะไม่มีอำนาจควบคุมต่อไปแล้ว เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษเพื่อใช้ในศาลแขวง เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยรวดเร็วที่สุด กล่าวคือ การควบคุมผู้ต้องหาขึ้นแม้ว่าจะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น จะควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นมิได้ และมาตรการควบคุมก็เพียงพอป้องกันมิให้เขาหลบหนีเท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 86, 87 วรรคแรก) แต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะควบคุมเกินกว่ากำหนดเวลาดังกล่าวในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาตรา 7 วรรคหนึ่ง คือจะเกินกว่า 72 ชั่วโมงมิได้⁶⁴

(3) การฟ้องคดีด้วยวาจา

วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาตรา 19 วรรคแรกบัญญัติว่า ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ ผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการจะฟ้องจำเลยด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ ฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการ ก็มีสิทธิที่จะฟ้องจำเลยต่อศาลด้วยวาจา แต่ในส่วนของผู้เสียหายนั้นยังไม่เคยปรากฏว่าผู้เสียหายเลือกฟ้องคดีด้วยวาจาเลย ในส่วนของพนักงานอัยการแม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้ฟ้องคดีด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ดังกล่าวข้างต้น หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาต่อพนักงานสอบสวน กฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลโดยมิต้องทำการสอบสวน กรณีเช่นนี้พนักงานอัยการจะต้องฟ้องคดีด้วยวาจา (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาตรา 20) ในการฟ้องคดีด้วยวาจานั้นเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว การฟ้องด้วยวาจาก็คือ การที่โจทก์นำจำเลยมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล เมื่อศาลออกพิจารณาแล้ว ให้โจทก์กล่าวด้วยวาจาแจ้งต่อศาลถึงชื่อโจทก์ ชื่อ จำเลย ที่อยู่ และสัญชาติของจำเลย ฐานความผิด การกระทำที่อ้างว่า

⁶⁴ปฏิภาณ จินารัตน์, "ข้อสัง เกตบางประการ เรื่องการดำเนินคดีอาญาในศาล,"

จำเลยได้กระทำผิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพอสสมควร เท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี และมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด (มาตรา 19 วรรค 2) ในทางปฏิบัตินั้นพนักงานอัยการจะใช้วิธีทำเป็นบันทึกการฟ้องคดีด้วยวาจาขึ้นมา ซึ่งบันทึกการฟ้องด้วยวาจาเช่นนี้ พนักงานอัยการจะบรรยายถึงข้อที่จะต้องแจ้งต่อศาลดังกล่าวนั้นไว้ครบถ้วนแล้วนำไปยื่นต่อศาลแทนการฟ้องด้วยวาจาจริง ๆ⁶⁵

(4) การพิจารณา

การพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในศาลแขวง บัญญัติไว้เพียงในเรื่องการบันทึกคำเบิกความของพยาน และให้ศาลแขวงพิจารณาโดยเร็ว และคำสั่งหรือคำพิพากษาจะกระทำด้วยวาจาก็ได้ ฉะนั้น ต้องนำหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ เช่น การพิจารณาและสืบพยานให้กระทำโดยเปิดเผย คำสั่งระหว่างการพิจารณาห้ามมิให้ศาลพิพากษาหรือสั่ง เกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง

วิธีพิเศษในวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมีสาระสำคัญคือ

4.1 ศาลแขวงต้องดำเนินการพิจารณาโดยเร็ว (มาตรา 2) กระบวนการพิจารณาของศาลเบื้องต้นที่จะทำให้เกิดคดีดำเนินไปโดยเร็วก็คือ การสอบถามคำให้การของจำเลยว่าจะรับสารภาพตามฟ้องโจทก์หรือปฏิเสธ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลก็จะพิพากษาคัดสินไปได้เลย แต่ถ้าจำเลยให้การปฏิเสธถ้าเป็นคดีฟ้องด้วยวาจาศาลก็จะคืนตัวให้พนักงานอัยการรับไปดำเนินการต่อไป หากเป็นคดีฟ้องด้วยหนังสือศาลจะกำหนดนัดวันสืบพยานของทั้งสองฝ่ายต่อไป

4.2 คำเบิกความของพยานให้ศาลบันทึกสาระสำคัญโดยย่อ และให้พยานลงชื่อไว้ (มาตรา 19 วรรคท้าย) เป็นการเน้นให้เห็นว่าต้องการความรวดเร็วอย่างไรก็ตาม ต้องให้พยานลงชื่อยืนยันคำให้การไว้เป็นหลักฐานด้วย⁶⁶

⁶⁵ พิชัย นิลทองคำ, สัมมนาวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2529), หน้า 139.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 148.

(5) การทำคำพิพากษา

การทำคำพิพากษาและการทำคำสั่งต่าง ๆ ในคดีนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ดังนั้น จึงต้องอยู่ในขอบข่ายของกฎหมายว่าต้องรับทำคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยรวดเร็วด้วย โดยเฉพาะคดีที่ฟ้องด้วยวาทา เมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพต่อศาล ศาลก็มักจะพิพากษาคัดสินในวันนั้นเลย โดยศาลจะทำคำพิพากษาให้บันทึกคำฟ้องและคำรับสารภาพของผู้ต้องหาตนเอง แล้วให้โจทก์ลงชื่อไว้ และเพื่อให้การทำคำพิพากษาและการทำคำสั่งคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลแขวงกระทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น วิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวงจึงบัญญัติเอาไว้ว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งจะกระทำด้วยวาทาก็ได้ ซึ่งต่างจากคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาอื่นทั่วไปที่จะต้องทำเป็นหนังสือ คำพิพากษาหรือคำสั่งด้วยวาทานี้มิได้มีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ว่าจะต้องมีแบบอย่างไร เพียงแต่บังคับเอาไว้ว่าเมื่อทำคำพิพากษาหรือคำสั่งด้วยวาทาไปแล้ว จะต้องทำบันทึกไว้พอได้ใจความ (มาตรา 21) และถ้าจะทำคำสั่งหรือคำพิพากษา เป็นหนังสือต้องอยู่ในบังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 186

(6) จำกัดการออกฤทธิ์คำพิพากษา

โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงก็เพื่อให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของโจทก์และจำเลยในคดี การทำให้คดีถึงที่สุดโดยเร็วก็เป็นวิธีการเร่งรัดคดีอีกวิธีหนึ่ง จึงได้มีบทบัญญัติการห้ามออกฤทธิ์คำพิพากษาของศาลแขวงดังต่อไปนี้

(6.1) ห้ามออกฤทธิ์ปัญหาข้อเท็จจริง คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงพิจารณาพิพากษาได้นั้น เมื่อศาลแขวงมีคำพิพากษาเป็นอย่างใดแล้ว ต้องห้ามมิให้คู่ความออกฤทธิ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาตรา 22 วรรคแรก) แต่วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมิได้บัญญัติเกี่ยวกับการออกฤทธิ์คำพิพากษาในปัญหาข้อกฎหมายเอาไว้ด้วย ฉะนั้นปัญหาข้อกฎหมายจึงย่อมไม่ตกอยู่ในข้อห้ามออกฤทธิ์ คู่ความสามารถออกฤทธิ์คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อกฎหมายได้เสมอ

(6.2) คดีที่ไม่ต้องห้ามออกฤทธิ์ปัญหาข้อเท็จจริง คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงพิจารณาพิพากษา หากเป็นกรณีที่ศาลแขวงมีคำพิพากษาดังต่อไปนี้ คู่ความออกฤทธิ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้เสมอ

ก. คดีที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก

ข. คดีที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้จำคุกแต่ศาลรอ

การลงโทษไว้

ค. คดีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอ

การกำหนดโทษไว้

ง. คดีที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเกิน

กว่าห้าร้อยบาท

2.2.2 วิธีปฏิบัติและปัญหาที่เกิดขึ้นในศาลแขวง

แม้ว่าโดยหลักการแล้วบทบัญญัติในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงนั้น มุ่งที่จะให้การดำเนินคดีตั้งแต่ชั้นจับกุมจนถึงศาลพิพากษาเป็นไปโดยรวดเร็ว ถูกต้อง บริสุทธิ์ และยุติธรรม จึงมีการลดขั้นตอนต่าง ๆ ออกจากวิธีพิจารณาธรรมดาดังได้กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่กระบวนการพิจารณาในศาลแขวงก็ยังมีขั้นตอนรายละเอียดที่ทำให้เกิดปัญหาและความล่าช้าในทางปฏิบัติอยู่ กล่าวคือ

1. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นบทบัญญัติทั่วไปในการดำเนินคดีอาญา ฉะนั้น หากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงฯ ไม่ได้บัญญัติเรื่องใดไว้เป็นพิเศษก็ต้องนำหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไปใช้ทั้งสิ้น เช่น

1.1 เรื่องคำอธิบายหรือบทนิยามที่กำหนดในเรื่องต่างๆ ไว้ เช่น แจ้งความอย่างไรถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ อย่างไรเรียกว่าสืบสวน สอบสวน การได้สวนมูลฟ้องอย่างไร ต้องศึกษาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 เป็นต้น

1.2 เรื่องผู้เสียหาย เป็นเรื่องใหญ่มากเรื่องหนึ่ง ก็จะต้องทำความเข้าใจจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้เสียหายคือใคร ผู้เสียหายโดยแท้จริงหรือโดยนิตินัยนั้นหมายถึงใคร เพราะ เป็นมูลเหตุเบื้องต้นที่ดีจะไปสู่พนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจ พนักงานสอบสวน อัยการหรือศาล

1.3 การจับ ค้น การปล่อยชั่วคราว ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.4 การสอบสวน หลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น เรื่องวิธีการสอบสวน วิธีการร้องทุกข์ การให้พนักงานสอบสวนยื่นคำเนินการแทนการออกหมายเรียกให้มาให้ถ้อยคำ การชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น

1.5 การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁶⁷

1.6 วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น เช่น เรื่องการไต่สวนมูลฟ้อง การขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องหรือคำให้การ การพิจารณาต่อกระทาะโดยเปิดเผย คดีเด็กกระทาะผิดต้องถามเรื่องทนาย⁶⁸ การพิจารณาและสืบพยานให้กระทาะโดยเปิดเผย การสืบพยานโจทก์ต้องนำพยานมาสืบก่อน เมื่อเสร็จแล้วจำเลยก็นำพยานของตนมาสืบจนเสร็จ ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทาะผิด การกระทาะของจำเลยไม่เป็นความผิด คดีขาดอายุความ เป็นต้น ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป คดีสั่งระหว่างพิจารณา ห้ามมิให้พากษาหรือสั่งเกินคำขอ หรือที่มิได้กล่าวในฟ้อง

2. รูปแบบการฟ้องคดีในศาลแขวงนั้น ทางปฏิบัติพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาต่อศาลแขวง 2 รูปแบบ⁶⁹ รูปแบบที่หนึ่งคือ การฟ้องคดีเป็นลายลักษณ์อักษรเช่นเดียวกับการฟ้องคดีอาญาในศาลจังหวัด การฟ้องคดีเป็นลายลักษณ์อักษรนี้พนักงานอัยการดำเนินการในกรณีผู้ต้องหาให้การปฏิเสธต่อพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานสรุปสำนวนการสอบสวนเสนอพนักงานอัยการ เช่นเดียวกับคดีอาญาทั่ว ๆ ไปในศาลจังหวัด รูปแบบที่สองคือการฟ้องคดีด้วยวาจาเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาตรา 20 ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลโดยมิต้องทำการสอบสวน และ

67 เฉลิม สกิตยทอง, "ศาลแขวง," ตุลพาท 4 (มิถุนายน 2500): 805.

68 เรื่องเดียวกัน.

69 ฎีกาฎ จินารัตน์, "ข้อสั่งเกิดบางประการเรื่องการดำเนินคดีในศาลแขวง,"

ให้ฟ้องด้วยวาจา" ตามบทบัญญัติดังกล่าวพนักงานอัยการจะฟ้องด้วยวาจาได้ต่อเมื่อ "ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหาต่อพนักงานสอบสวน" บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นข้อยกเว้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 โดยให้อำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่ต้องทำการสอบสวน ความยุ่งยากเกิดขึ้นในปัญหาที่ว่า คดีให้การอย่างไรเรียกว่า "คดีให้การรับสารภาพตลอดข้อหา" กรณีผู้ต้องหาถูกดำเนินคดี 2 ข้อหา ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพสำหรับข้อหาบางข้อหาแต่ให้การปฏิเสธบางข้อหา พนักงานอัยการควรจะทำปฏิบัติอย่างไรกับคดีให้การของผู้ต้องหาชั้นสอบสวนนั้น หลายกรณียากแก่การวินิจฉัยว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหรือไม่ เช่น คดีที่ร้ายร่างกาย⁷⁰ ผู้ต้องหาให้การว่า "ข้าพเจ้าขอให้การรับสารภาพตลอดข้อหา โดยขอแถลงความจริงว่า ตามวัน เวลา และสถานที่เกิดเหตุผู้เสียหายมาพบข้าพเจ้า ผู้เสียหายได้พูดว่า ข้าพเจ้าเป็นโสเภณีขอร่วมประเวณีด้วย ผู้เสียหายตรงเข้าจับแขนข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงใช้ไม้คานตีไปหลายที ขอให้การรับสารภาพ" คดีชั้นปรกษณ์โดยประมาทเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายแก่กาย บาดเจ็บสาหัส ผู้ต้องหาให้การว่า "ข้าพเจ้าขอให้การรับสารภาพตลอดข้อหาโดยขอแถลงความจริงดังนี้ ข้าพเจ้าได้ขับรถยนต์คู่ขนานหมายเลขทะเบียนที่ ชบ.08773 ไป ตามถนนสายอำเภอเมืองชลบุรี-บางละมุง มุ่งหน้าสู่อำเภอบางละมุงด้วยความเร็ว 60 กม.ต่อชั่วโมง เมื่อข้าพเจ้าได้ขับรถยนต์คันดังกล่าวเข้าเขตตลาดอำเภอบางละมุง ได้ลดความเร็วของรถให้ช้าลงเหลือประมาณ 40-50 กม.ต่อชั่วโมง อีกประมาณ 200 เมตรก่อนถึงที่เกิดเหตุถนนข้างหน้าว่าง มีรถยนต์บรรทุก 3-4 คันจอดอยู่ ข้าพเจ้าได้ให้สัญญาณแตร 3 ครั้ง ผู้เสียหายได้วิ่งข้ามถนนจากท้ายรถบรรทุก ข้าพเจ้าจึงได้ขับรถยนต์ชนผู้เสียหายเป็นความจริง" กรณีดังกล่าวมานี้จะถือว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหาหรือไม่ หากถือว่าเป็นคดีให้การรับสารภาพตลอดข้อหา พนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องคดีด้วยวาจา เป็นการฟ้องคดีโดยไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120⁷¹ หากถือว่ามิใช่คดีให้การรับสารภาพอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการก็อยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมาย

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 178-179.

⁷¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ถ้าพนักงานสอบสวนมีความเห็นว่าคำให้การของผู้ต้องหา ทั้งสองกรณีเป็นคำให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนจะส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยคำให้การ ผู้ต้องหา และบันทึกการจับกุมผู้ต้องหาให้พนักงานอัยการดำเนินคดี ถ้าพนักงานอัยการพิจารณา แล้วเห็นว่าผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ พนักงานอัยการก็จะส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยคำให้การของผู้- ต้องหาและบันทึกการจับกุมผู้ต้องหาคืนพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไป⁷² กรณีกลับกันถ้า ความจริง เป็นคำให้การปฏิเสธ แต่พนักงานอัยการเข้าใจว่าเป็นคำให้การรับสารภาพและได้ ยื่นฟ้องคดีด้วยวาจาโดยไม่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 เมื่อ ความปรากฏขึ้นในชั้นศาล โดยจำเลยให้การต่อสู้ว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีก็คงเกิดความยุ่ง ยากไม่น้อย⁷³

3. ในคดีที่ชั้นสอบสวนผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหา นี้ มี ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นปัญหาทั้งในทางทฤษฎีและ ทางปฏิบัติในทางทฤษฎีนั้น กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่าในคดีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอด ข้อหาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการนำผู้ต้องหามาศาลโดยมิต้องทำการสอบสวน⁷⁴

โดยที่กฎหมายระบุไว้ชัดว่า "โดยมิต้องทำการสอบสวน" เมื่อ การสอบสวนเพิ่มเติมเป็นการสอบสวนชนิดหนึ่ง จึงมีหลายท่านเห็นว่าในคดีที่ผู้ต้องหาให้การรับ สารภาพต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการไม่มีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน เพิ่มเติม

เรื่องนี้ในทางปฏิบัติเกิดปัญหายุ่งยากทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ กล่าวคือ เมื่อเจ้าพนักงานจับกุมผู้ต้องหา ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอด ข้อหาต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมได้ควบคุมผู้ต้องหามาจนครบ กำหนดเวลา 72 ชั่วโมงแล้ว แต่ยังฟ้องผู้ต้องหาไม่ได้ เช่น คดีที่ร้ายร่างกายผู้อื่น คดีข่ม

⁷² ฎีกาฎ จินารัตน์, ข้อสังเกตบางประการเรื่องการดำเนินคดีอาญาในศาลแขวง, หน้า 179.

⁷³ เรื่องเดียวกัน

⁷⁴ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาตรา 20

รายนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายแก่กายบาดเจ็บ พนักงานสอบสวนต้องรอรายงานผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ ข้อเท็จจริงจึงยังไม่คิดว่าผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือถึงตายหรือไม่ เพราะคดีร้ายร่างกายผู้อื่นบาดเจ็บสาหัส หรือชักรายนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัด กรณีดังกล่าวนี้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนก็จะยื่นคำร้องขอคัดฟ้องและฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล โดยอ้างว่าต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติมแต่ศาลมักจะไม้อนุญาต⁷⁵ โดยอ้างว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพแล้ว ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าไม่ต้องทำการสอบสวน เมื่อเป็นเช่นนี้ทางออกสำหรับพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ เพื่อให้คดีเสร็จเด็ดขาดไปโดยรวดเร็วตามวัตถุประสงค์ของศาลแขวงก็คือ ดำเนินคดีไปในข้อหาที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวง ซึ่งความจริงเมื่อได้หลักฐานบริบูรณ์ คดีดังกล่าวอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัด หรือคดีความผิดอันยอมความได้ คดีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งอ้างว่ามีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสงขลาหรือจังหวัดนครราชสีมา พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมว่า ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ภายในอายุความหรือไม่ ให้คัดสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ต้องหาเพื่อวินิจฉัยเรื่องอำนาจฟ้องและเขตอำนาจศาล และพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอคัดฟ้องและฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลก็เกิดปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วนี้ทั้งสิ้น ครั้นจะปล่อยให้คดีขาดฟ้องฝากขังรอผลการสอบสวนเพิ่มเติมก็ต้องขออนุญาตอธิบดีกรมอัยการฟ้องผู้ต้องหา และในทางปฏิบัตินั้นเมื่อหมดอำนาจควบคุม หมดอำนาจขัง หรือผู้ต้องหาไม่มีประกันตัว พนักงานสอบสวน ศาลหรือพนักงานอัยการก็ได้ปล่อยผู้ต้องหาไป และไม่ทราบว่าจะติดตามตัวผู้ต้องหาในภายหลังได้ที่ใด

4. การบรรยายฟ้องด้วยวาจา กฎหมายบัญญัติว่าให้ศาลบันทึกใจความไว้เป็นหลักฐานและให้คู่ความลงชื่อไว้⁷⁶ ปัญหาจะมีเสมอคือ การที่ศาลบันทึกใจความฟ้องสั้น ๆ จะถือว่าเป็นฟ้องเคลือบคลุมหรือไม่

⁷⁵ ฎีกาฎ จินารัตน์, ข้อสังเกตบางประการเรื่องการค้าเนิ่นคดีอาญาในศาลแขวง, หน้า 181.

⁷⁶ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาตรา 19 วรรค 4

คำพิพากษาฎีกาที่ 2588/2525 มาตรา 1847

บันทึกคำฟ้องประกอบบันทึกหลักฐานการฟ้องคดีด้วยวาจา โจทก์บรรยายข้อเท็จจริงว่าจำเลยรับเอาถ่านไม้ของกลางไว้โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นของป่าที่มีผู้ไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และไม่ได้เสียค่าภาคหลวง และจำเลยช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นซึ่งถ่านไม้ดังกล่าว โดยมีได้ระบุว่าผู้ที่ได้ของกลาง เป็นผู้เก็บหาของป่าหวงห้าม หรือเป็นผู้ทำอันตรายด้วยประการใด ๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า อันจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ มาตรา 29 วรรคแรก ฟ้องโจทก์ไม่ครบองค์ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ มาตรา 29, 70 ลงโทษจำเลยไม่ได้

ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า พระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2485 มาตรา 29 วรรคแรก ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2494 มาตรา 11 บัญญัติว่า "ผู้ใดเก็บหาของป่าหวงห้าม หรือทำอันตรายด้วยประการใด ๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่าต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องเสียค่าภาคหลวงกับทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต" และมาตรา 70 บัญญัติว่า "ผู้ใดรับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นซึ่งไม้หรือของป่าที่ตนรู้หรือแล้งว่าเป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยกระทำความผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดฐานเป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้น" ศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 29, 70 ดังโจทก์ฟ้อง ก็ต่อเมื่อจำเลยรับไว้หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นซึ่งถ่านไม้ของกลาง โดยรู้หรือแล้งว่าเป็นของป่าหวงห้ามที่มีผู้เก็บหามาจากในป่า โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และไม่ได้เสียค่าภาคหลวง แต่ตามบันทึกคำฟ้องประกอบบันทึกหลักฐานการฟ้องคดีด้วยวาจา โจทก์บรรยายข้อเท็จจริงเพียงว่าจำเลยรับเอาถ่านไม้ของกลางไว้โดยรู้หรือแล้งว่าเป็นของป่าที่มีผู้ได้มาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และไม่ได้เสียค่าภาคหลวง และจำเลยช่วยพาเอาไปเสียให้พ้น ซึ่งถ่านไม้จำนวนดังกล่าว โดยโจทก์มิได้ระบุว่าผู้ที่ได้ถ่านไม้ของกลางมา เป็นผู้เก็บหาของป่าหวงห้าม หรือเป็นผู้ทำอันตรายด้วยประการใดแก่ของป่าหวงห้ามในป่าอันจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 29 วรรคแรก จำเลยผู้รับไว้หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นซึ่งถ่านไม้ของกลางจึงไม่มีความผิดฐานเป็นตัวการ เพราะหากผู้ที่ได้ถ่านไม้มา เป็นผู้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองและปริมาณถ่านไม้ไม่เกิน 1 ลูกบาศก์-

เมตร ผู้ที่รับไว้หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นก็ไม่มี ความผิด พ้องโจทก์ไม่รับรองความผิดตาม กฎหมายที่โจทก์ขอให้ลงโทษ

พิพากษายืน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3213/2523 น. แม้ศาลจะบันทึกคำฟ้องด้วยวาจาของโจทก์ แต่เพียงว่า จำเลยมีวิธีโอเพนภาพลามกไว้ในครอบครอง เพื่อบริการแลกเปลี่ยนให้แก่ลูกค้า หรือสมาชิกด้วยการคิดค่าบริการเป็นเงินค่าเช่า แต่บันทึกหลักฐานการฟ้องคดีด้วยวาจาของโจทก์ ได้บรรยายไว้ชัดแจ้งว่า จำเลยมีวิธีโอเพนภาพยนตร์ลามกไว้ในความครอบครองเพื่อบริการให้ เช่า แลกเปลี่ยนแก่ลูกค้าหรือสมาชิกด้วยการคิดค่าบริการเป็นเงินค่าเช่า อันเป็นการบรรยาย ครอบงำประกอบความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 284 (2) แล้ว เมื่อ จำเลยรับสารภาพศาลย่อมลงโทษจำเลยตามฟ้องได้

บันทึกหลักฐานการฟ้องคดีด้วยวาจาของโจทก์ระบุแต่เพียงว่า เจ้าพนักงาน ตำรวจได้จับจำเลยพร้อมทั้งยึดของกลางจำนวน 2 รายการ ซึ่งได้แนบท้ายฟ้อง และบัญชีของ กลางระบุว่า 570 บาท เป็นของกลางที่พบในสถานที่เกิดเหตุขณะจับกุมเท่านั้น เมื่อโจทก์ไม่ บรรยายให้ชัดแจ้งว่าเงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินที่จำเลยได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความ ผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 เงินของกลางจึง มีอิทธิพลที่พึงรับตามมาตรา 32, 33

หมายเหตุ คดีนี้ศาลฎีกาเห็นว่าไม่ได้บรรยายให้ชัดแจ้งเรื่องเงินของกลางจึง ไม่อาจรับได้ตามมาตรา 32 และ 33 แห่งประมวลกฎหมายอาญา การบรรยายฟ้องด้วยวาจา นี้ อาจบกพร่องในส่วนที่เป็นสาระสำคัญได้ ในทางปฏิบัติจึงเป็นที่ยอมรับกันว่า การบรรยายฟ้อง ด้วยวาจา ต้องบรรยายฟ้องให้ครบองค์ความผิด หากบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ความผิดย่อมเป็น คำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลอาจพิพากษายกฟ้อง⁷⁷ ทางปฏิบัติเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ตลอดข้อหาต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจะส่งตัวผู้ต้องหา คำให้การของผู้ต้องหา และ

⁷⁷ เฉลิม สกิตยทอง, "ศาลแขวง," หน้า 396.

บันทึกการจับกุมผู้ต้องหาที่พนักงานอัยการฟ้องด้วยวาจา เมื่อพนักงานอัยการตรวจดูคำให้การของผู้ต้องหาและบันทึกการจับกุมผู้ต้องหาแล้ว ต้องพยายามบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิด ปกติคำให้การของผู้ต้องหาจะใช้เป็นพยานหลักฐานไม่ได้ พนักงานอัยการก็ต้องถือเอาข้อเท็จจริงตามคำให้การของผู้ต้องหาเป็นหลักในการบรรยายฟ้อง เพราะเอกสารอื่น ๆ ไม่มีให้ประกอบการพิจารณา คดีฉ้อโกง คดีขบถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายแก่กายบาดเจ็บ ไม่มีข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาแสดงข้อความอันเป็นเท็จอย่างไร ความจริงเป็นอย่างไร ผู้ต้องหาขบถยนต์ด้วยความเร็วเท่าใด ถนนที่เกิดเหตุมีช่องทางเดินรถกี่ช่องทาง แสงในภาวะคับขันอย่างไรก็ไม่ปรากฏ นอกจากนี้ ผู้ต้องหาบางคนก็สมัครใจให้การต่อพนักงานสอบสวนเพียงบรรทัดเดียวว่า "ข้าพเจ้าขอให้การรับสารภาพตลอดข้อหา" พนักงานอัยการก็ไม่อาจร่างฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดได้⁷⁸ ครั้นจะปรุงแต่งให้ครบองค์ประกอบความผิดก็จะเป็นการเอาข้อเท็จจริงนอกสำนวนมาบรรยายฟ้อง จะส่งสำนวนคืนพนักงานสอบสวนก็ไม่ได้ เพราะผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ จะสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อขอผิดฟ้องและฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล ก็เกิดปัญหาตั้งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

นอกจากนี้ บุคคลส่วนมากยังเข้าใจกันว่าพนักงานอัยการเท่านั้นจึงมีสิทธิฟ้องคดีด้วยวาจาได้ ถ้าผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเองแล้ว ก็ต้องฟ้องเป็นหนังสือเสมอไป อีกทั้งการที่ผู้เสียหายจะทำการฟ้องคดีด้วยวาจาอาจเกิดข้อยุ่งยากขึ้น กล่าวคือ คดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องนั้น จำเป็นจะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 (1) และเมื่อศาลประทับรับฟ้องแล้วจะต้องส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยเป็นรายตัวไป (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 168) ดังนั้น การรับฟ้องของศาลแขวงทุกศาลตลอดมาจนถึงนี้ จึงไม่เคยปรากฏว่าผู้เสียหายหรือทนายความเคยฟ้องคดีด้วยวาจาเลยแม้แต่คดีเดียว⁷⁹ ซึ่งข้อเท็จจริงในลักษณะดังกล่าวนี้ นับว่าไม่ตรงต่อวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ

⁷⁸ชูเชิด รักตะบุตร, "วิธีปฏิบัติและปัญหาที่เกิดในศาลแขวง," ตุลพาท 17

(กรกฎาคม- สิงหาคม 2513): 59.

⁷⁹วิถึ ปานะบุตร, "การฟ้องคดีด้วยวาจาที่คู่ความลี้ภัย," ตุลพาท 9 (ตุลาคม

2505): 1156.

จัดตั้งศาลแขวงๆ อย่างแน่แท้ เพราะ เมื่อได้พิเคราะห์ถึงถ้อยคำของท่านผู้ เป็นหัว เรี่ยวหัวแรง ในการร่างกฎหมายฉบับนี้แล้ว ท่านได้อธิบายถึงจุดประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ไว้อย่างน่าฟังว่า "กฎหมายนี้เกิดขึ้นมาด้วยจุดปรารถนาของทางราชการในอันที่จะให้ความยุติธรรมและความรวดเร็วยิ่งขึ้นแก่ประชาชนผู้ต้อง เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีอาญา ฉะนั้น การปฏิบัติการให้ถูกต้องตาม วัตถุประสงค์ของกฎหมายจึง เป็นสิ่งที่ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้จุดปรารถนาของทาง ราชการนั้นบรรลุผลตามความมุ่งหมาย"⁸⁰

2.2.3 การนำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงไปใช้ในศาลจังหวัด

เมื่อมีวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงขึ้นดังกล่าวอันเป็นวิธีการ หนึ่งที่จะทำให้คดีเสร็จสิ้นไปได้รวดเร็วขึ้น จึงมีการตราพระราชกฤษฎีกาให้นำวิธีพิจารณาความ อาญาในศาลแขวงไปใช้ในศาลจังหวัด⁸¹ ทำให้การพิจารณาคดีเล็กน้อยในศาลจังหวัดดังกล่าว เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็ว โดยไม่ต้องมีการจัดตั้งศาลแขวงเพิ่มขึ้นอีกด้วย⁸²

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลท้องถิ่น ศาลอำเภอ

การจัดตั้งศาลท้องถิ่น-ศาลอำเภอ เป็นวิธีการหนึ่งที่กระทรวงมหาดไทย ตัดริขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2509 เพื่อแก้ไขปัญหาคความล่าช้าในการพิจารณาคดี

⁸⁰สัญญา ธรรมศักดิ์, "คำชี้แจงความเข้าใจในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงๆ ชี้แจง ในที่ประชุมผู้พิพากษาศาลแขวงและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2499 ณ ห้องประชุมสำนักอบรมเนติบัณฑิตยสภา" เอกสารเผยแพร่ความรู้ของกองวิชาการกรมตำรวจ, หน้า 20.

⁸¹มีกำหนดไว้เฉพาะศาลจังหวัดบางศาลเท่านั้น

⁸²พิพัฒน์ จักรางกูร, พระธรรมนูญศาลยุติธรรม, หน้า 17.

เป็นคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งอาจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพิจารณาที่ยุ่ยาก เช่นที่ เป็นอยู่ในปัจจุบัน แนวความคิดจึงได้มุ่งไปสู่การจัดตั้งศาลท้องถิ่นหรือศาลอำเภอ

2.3.1 เจตนาารมณ์

เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรซึ่งต้องหากคดี หรือมีข้อพิพาทมิให้เสียเวลาเดินทางไปดำเนินคดี หรือต่อสู้คดีที่ศาลแขวง หรือศาลจังหวัด ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาท่ามาหากินมาก เนื่องจากความสลับซับซ้อนของกระบวนการพิจารณาของศาลแขวงและศาลจังหวัด และเพื่อให้กรณีพิพาทเล็ก ๆ น้อย ๆ ระวังปลงได้ในระดับตำบลหรืออำเภอ

การที่จะให้มีการขยายศาลแขวงไปตามอำเภอต่าง ๆ โดยทั่วถึงกัน หรือมีฉะนี้ก็น่าเป็นการตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 5 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม สั่งให้ผู้พิพากษานายหนึ่งหรือหลายนายของศาลจังหวัดไปนั่ง เป็นศาลชั่วคราวตามอำเภอต่างๆ แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าในปัจจุบันยากที่จะดำเนินการเช่นนั้นได้ เพราะอำเภอและกิ่งอำเภอทั่วราชอาณาจักรมี 600 กว่าแห่ง ศาลแขวงในปัจจุบันมีเพียง 20 ศาล การจัดตั้งศาลแขวงให้ทั่วทุกอำเภอไม่อาจทำได้ในระยะเวลาอันสมควร นอกจากปัญหาทางงบประมาณแล้วยังมีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ของศาลด้วย ซึ่งไม่อาจจะจัดให้มีขึ้นได้โดยเร็ว การจัดให้ผู้พิพากษาไปเป็นศาลชั่วคราวตามอำเภอต่างๆ ก็ไม่สะดวก เนื่องจากจำนวนผู้พิพากษามีไม่พอที่จะทำเช่นนั้นได้ แม้จะสามารถขยายศาลแขวง หรือจัดให้มีศาลชั่วคราวได้ทั่วถึง กระบวนการพิจารณาของศาลยังสลับซับซ้อน ไม่อาจดำเนินการคดีให้แล้วเสร็จโดยรวดเร็วได้ทั้ง ๆ ที่

2.3.2 หลักการสำคัญ ๆ โดยย่อของศาลท้องถิ่น

กลุ่มทำงานเรื่องศาลท้องถิ่นได้ประชุมพิจารณากัน จนครั้งล่าสุดเมื่อประมาณปลายปี พ.ศ. 2516 ได้ตกลงหลักการสำคัญ ๆ โดยย่อดังต่อไปนี้⁸³

(ก) จะเสนอให้จัดตั้งศาลท้องถิ่นขึ้นทุกอำเภอและกิ่งอำเภอ เว้นแต่จะได้มีศาลแขวงดำเนินการแล้ว เรียกชื่อว่า ศาลอำเภอ การจัดตั้งจะทำโดยบัญญัติกฎหมายพิเศษฉบับหนึ่ง อิงพระธรรมนูญศาลยุติธรรม เช่นเดียวกับการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน

⁸³นิเวศน์ คําพอง, "ศาลท้องถิ่น ศาลอำเภอ", บทบัญญัติ (2517): 222-226.

(ข) ศาลอาเภอมีฐานะ เป็นศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญศาล

ยุติธรรม

(ค) วิธีพิจารณาข้อาคซึ่งมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับ

(ง) ให้มีผู้พิพากษาศาลอาเภอ 5 คน ประจำอยู่แต่ละศาล โดยให้ผู้นึง เป็นหัวหน้า มีอำนาจดำเนินการทุกอย่างในนามศาลอาเภอ (โดยมีแนวความคิดว่า จะให้ค่าตอบแทนเป็นรายวัน โดยผู้พิพากษาผลัดเปลี่ยนกันไปประจำศาลครั้งละคนหมุนเวียนกันไป)

(จ) ให้มีคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้พิพากษาศาลอาเภอ ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาหัวหน้าศาล อัยการจังหวัด ผู้กำกับการตรวจจังหวัด และนายอาเภอที่ศาลอาเภอนั้นตั้งอยู่ ทำการพิจารณาคัดเลือกบุคคล 5 คน จากบุคคลที่สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้พิพากษาศาลอาเภอ เมื่อได้คัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและเหมาะสมที่สุดแล้ว ให้เสนอชื่อบุคคลเหล่านั้นต่อประธานศาลฎีกา เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาศาลอาเภอ และแต่งตั้งผู้นึง เป็นหัวหน้าผู้พิพากษาศาลอาเภอตามคำแนะนำของคณะกรรมการดังกล่าว

(ฉ) ผู้มีสิทธิเป็นผู้พิพากษาศาลอาเภอได้ จะต้อง

1. มีสัญชาติไทย
2. มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์
3. มีความรู้ไม่ต่ำกว่าชั้น ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือเคยเป็นข้าราชการครู หรือพนักงานเทศบาล (ครู) ซึ่งทำการสอนต่อเนื่องกันมาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเคยเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตรที่รับราชการมาไม่น้อยกว่า 5 ปี

4. มีภูมิลำเนาในท้องถิ่นที่สมัครรับการคัดเลือกไม่น้อยกว่า 3 ปี

5. มีบ้านเรือนหรือที่ดินเป็นของตนเองในท้องถิ่นนั้น หรือมีอาชีพมั่นคงและมีรายได้จากท้องถิ่นนั้นไม่น้อยกว่าเดือนละ 1,000 บาท

6. ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

7. เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจและไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี

8. ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกพักราชการ
9. ไม่เคยถูกลงโทษ เพราะประพฤติชั่วถึงต้องออกจากองค์การของรัฐบาล องค์การสาธารณะ เทศบาล หรือสุขาภิบาล
10. ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออกจากราชการ เพราะกระทำผิดทางวินัย หรือเคยถูกลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน หรือตามกฎหมายอื่น
11. ไม่เคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก เว้นแต่กรณีความผิดนั้นได้กระทำโดยประมาท
12. ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
13. ขณะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลอาเภอต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ สมาชิกรัฐสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือนายความ
  - (ข) ให้มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลอาเภอทุก ๆ 3 ปี และอาจแต่งตั้งบุคคลเดิมซ้ำได้ ให้หัวหน้าผู้พิพากษาศาลอาเภอกำหนดระยะเวลาที่ผู้พิพากษาคนหนึ่งจะต้องประจำอยู่ที่ศาลอาเภอ ระยะเวลาเช่นนี้ ให้ผู้พิพากษาทุกคนผลัดเปลี่ยนเวียนกันคราวละไม่เกิน 1 เดือน
  - (ข) ผู้พิพากษาศาลอาเภอ ให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
  - (ค) ในแต่ละศาลอาเภอ ให้มีจำศาลประจำอยู่หนึ่งคนเพื่อทำหน้าที่ด้านธุรการและเป็นที่ปรึกษากฎหมายแก่ผู้พิพากษาศาลอาเภอ จำศาลอาเภอเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงยุติธรรม และต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
  - (ค) ศาลอาเภอมีอำนาจดังนี้
    1. ออกหมายเรียก หมายอาญา
    2. ออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช้เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี
    3. อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลย

4. สิ่งที่มีภาระสอบสวนเพิ่มเติม เมื่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้สอบสวนเพิ่มเติม ทั้งนี้ เพื่อให้การสอบสวนนั้น ๆ ถูกต้องครบถ้วน และเป็นการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย

5. พิจารณาคดีอาญา

ก. คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข. คดีซึ่งได้กระทำโดยประมาท ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ค. ความผิดบางลักษณะตามที่กำหนดไว้ในท้ายกฎหมายจัดตั้งศาลอาเภอ

แต่ละศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 3 เดือน หรือปรับเกินกว่า 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุก หรือปรับนั้น จะเกินกว่าอัตราโทษดังกล่าวแล้วไม่ได้

6. พิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทไม่เกิน 5,000 บาท และไม่ซับซ้อนพิพาทเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์

(แก้ไขอำนาจศาลแขวง โดยเพิ่มอำนาจศาลแขวงชั้นอีกด้วย เพื่อให้ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีโทษ หรือทุนทรัพย์สูงกว่าศาลอาเภอ)

(ฎ) ผู้มีอำนาจดำเนินคดีอาญานศาลอาเภอ ได้แก่ ผู้ดำเนินคดีและผู้เสียหาย รวมทั้งผู้จัดการแทนผู้เสียหาย และผู้แทนเฉพาะคดี

(ฎ) ผู้ดำเนินคดีแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และเมื่อได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลอาเภอทราบแล้ว ให้ผู้ดำเนินคดีมีอำนาจเป็นโจทก์ดำเนินคดีอาญานศาลอาเภอได้

คดีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพให้ผู้ดำเนินคดีนั้นผู้ต้องหาไปฟ้องด้วยวาจาภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ควบคุมผู้ต้องหาไว้ คดีที่ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาของศาล ให้พนักงานสอบสวนทำเป็นสำนวนสอบสวน และให้ผู้ดำเนินคดีนั้นผู้ต้องหาไปฟ้องภายใน 12 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ควบคุมตัวผู้ต้องหา หากไม่อาจฟ้องได้ทันกำหนดดังกล่าวจะขออนุญาตผิดฟ้องต่อศาลได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 3 วัน

(ฐ) คดีอาญา ที่ผู้เสียหายฟ้องเอง ผู้เสียหายอาจฟ้องคดีด้วย วาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ ให้จำศาลบันทึกคำฟ้องด้วยวาจา อ่านให้โจทก์ฟังแล้วให้โจทก์ ลงลายมือชื่อ หรือลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือไว้ หรือแก้ไขคำฟ้องที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้ถูกต้อง

(ท) เมื่อศาลรับฟ้องแล้วให้ศาลไต่สวนมูลฟ้องตามสมควร และ เมื่อเห็นว่าคดีมีมูลให้ศาลประทับฟ้อง และหมายเรียกจำเลยแก้คดี ถ้าจำเลยชดชืนหมายเรียก ให้ศาลออกหมายจับตัวจำเลยมาแก้คดี

(ฑ) จำเลยอาจให้การด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ ถ้า จำเลยให้การด้วยวาจาให้ศาลบันทึกคำให้การนั้นอ่านให้จำเลยฟัง และให้จำเลยลงลายมือชื่อ หรือลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การให้ศาลจกรายงานไว้

(ฒ) เมื่อคู่ความมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลย จริงให้อ่าน และอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าจะยินยอมให้มีการพิจารณาในศาลอาเภอ หรือไม่ หากว่าจำเลยไม่ยินยอมให้คืนฟ้องแก่โจทก์ แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิของโจทก์ที่จะไปยื่นฟ้องต่อ ศาลแขวงหรือศาลจังหวัดแล้วแต่กรณี

การพิจารณาให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่บางกรณีที่กำหนดไว้

(ด) ในการสืบพยาน ให้จำศาลมีหน้าที่จดคำเบิกความของพยาน โดยรวบรัด และให้พยานลงลายมือชื่อต่อหน้าศาล

(ด) ก่อนการพิจารณาคดีหรือระหว่างพิจารณาคดี ถ้าศาลพิจารณา แล้ว เห็นว่าคดีมีข้อยุ่งยากสมควรได้รับการพิจารณาในศาลแขวง หรือศาลจังหวัด ศาลอาเภอ อาจสั่งให้โอนคดีไปยังศาลแขวง หรือศาลจังหวัดพิจารณาต่อไปก็ได้

(ด) คู่ความที่ประสงค์จะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลอาเภอ ให้อุทธรณ์ต่อศาลจังหวัดในเขตที่ศาลอาเภอนั้นตั้งอยู่ให้ศาลจังหวัดพิจารณาคดีนั้นใหม่ แต่ศาล จังหวัดอาจรับฟังการพิจารณาของศาลอาเภอ เท่าที่เห็นสมควร คำพิพากษาของศาลจังหวัดให้เป็นที่สุด

(ท) สำหรับวิธีพิจารณาความแพ่ง ยังพิจารณาไม่เรียบร้อยในระดับกลุ่มทำงาน หลักการใหญ่ก็คือจะต้องเป็นวิธีที่รวบรัด กลุ่มทำงานได้หยิบยกบทบัญญัติใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เกี่ยวกับคดีมโนสำเร็มาพิจารณาปรับปรุงใช้ในการพิจารณาคดีแพ่งในศาลอาเภอ

(๘) หากตัดสินใจเรื่องงบประมาณ อาจใช้ที่ว่าการอำเภอเป็นที่ทำการศาล เจ้าหน้าที่ และเครื่องมือเครื่องมือบางอย่าง อาจใช้ของอำเภอก่อนก็ได้ อนึ่ง ดูเหมือนจะตกลงกันด้วยว่าหากมีการจัดตั้งศาลแขวงชั้นในอำเภอใดแล้ว ก็จะยุบศาลอำเภอเสีย

อย่างไรก็ดีจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ แนวความคิดดังกล่าวก็ยังไม่เป็นที่ตกลงกันว่าจะมีการนำมาใช้อย่างจริงจังหรือไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย